

MAKI

Yoni tu wibapatiso a guguya

(Matiu 3.1-12; Luka 3.1-18; Yoni 1.19-28)

¹ Geka tuwega dewadewana i waawala Yesu Keliso binei, tauna Yaubada Natuna.

² Tu bahapiko gehouna gowana Isaiya Yaubada a baha i bahebaheya i pa,

‘U tu winoyanoya apo a himila tahaem po om tahaya ina wononogogeya.’

³ ‘Lawa gehouna hoi balabala yabayababa e iototu i pa, “Guyau a tahaya ona wononogeya.

A tahaya ona lidumaluhi.” ’

⁴ Uyahinei Yoni tu wibapatiso i geleta Yudeya balabalana uyahina apapoe paligigilana binei nugobui bapatisona i lauguguyeya. ⁵ Lawa boluhi tupo Yudeyagei po dobu Yelusalemgei hi liya mai Yoni uyahina. Hai apapoe hi bahena geletehi ma Yoni i bapatisohi goila Yodani uyahina. ⁶ Yoni a mae ega ita dewadewa babana a kaleko kamelo apalana, ma a dagilolo gamogamo opina ma a yam madimadi ma tuwoya i ananihi. ⁷ Yoni a guguya Yesu binei i pa, ‘Lawana muliugei e nenei naka i gelagoniu ma ega u dewadewa awai ipa apo a polou po a aehumahuma a lupeni. ⁸ Tau goilei a bapatisomi ma tauna apo Alugo Woiyawei ina wibapatisomi.’

Yesu a bapatiso

(Matiu 3.13-17; Luka 3.21-22)

⁹ Noka hougana Yesu Nasaletagei i nei Galili tuponanei. Yesu i nei Yoni uyahina po Yoni Yesu i bapatisoya goila Yodani uyahina. ¹⁰ Goila uyahinei Yesu i togo geleta po yada i gagaleya ma i gunahoeya po Alugo Woiyawa mei

bunebune i hopu mai tauna uyahina. ¹¹ Ma pona yadei i hopu mai i pa, ‘Tam Natuwe a luhogalem, ma bingei a kaoha.’

Yesu a ludadana
(*Matiu 4.1-11; Luka 4.1-13*)

¹² Naka hougana Alugo Woiyawa Yesu i himili po i nae balabala yabayababa uyahina, ¹³ po noka hota i memae iyeta magouhi 40, ma Tomodulele Yesu i laudadani. Ma balabalana uyahina gamogamo woyahiyahihi hai ani mae ma tu winoyanoya mi yadena Yesu hi galena iteteya.

Yaubada a taniwaga ina wawala
(*Matiu 4.12-22; Luka 4.14-15, 5.1-11*)

¹⁴ Heloda Yoni i numa panipani po hoi numa panipani i houni, ma u mulina Yesu i nae tupo Galili uyahina po tuwega dewadewana i guguyeya Yaubada uyahinei i pa, ¹⁵ ‘Houga amaka i geleta Yaubada a taniwaga kikina apo ina wawala, uyahinei omi apapoe uyahihiyei ona luhagawilemi po tuwega dewadewana nugonugomiyei ona witumaganeya.’

Yesu a hewahewali wohepali i otugehi

¹⁶ Iyeta gehouna Yesu Galili bogana liyaliyanei i nena po tu ebaebaga luwaga i tuhagahi, tauhi hi ebebaga. Gehouna gowana Simona ma walehina gowana Andulu ¹⁷ Ega yaka Yesu i otugehi i pa, ‘Ona wimulitagou po lawa ebagahi a wiatatiyemi.’ ¹⁸ Ega yaka hai hagida hi nehalehi ma Yesu hi wotagoya.

¹⁹ Ma i tutunae po Sebedi natunatuna luwaga Yamesa ma a tewela Yoni i galehi tauhi hai hagida hi wononogo wam uyahina. ²⁰ Naka hougana Yesu i otugehi i pa, ‘Ona wimulitagou.’ Ma hi towolo yagiyagina po amahi ma a tu bagibagi mitehi hi nehalehi hai wam uyahina ma Yesu hi wotagoya.

*Lawa gehouna alugo apapoena u hinena
(Luka 4.31-37)*

²¹ Yesu i nae Kapaneum u meyageina. Iyeta dalabu uyahina hi lui hoi numa dalabu po Yesu i wiatatiyana.

²² Ma lawa hi nugogohola duma a wiatatiyana binei babana a baha hi wipoya ipa lawa hina wotagoya. Ma ega mei lugagayo tanitaniwagahi hai wiatatiyana.

²³ Naka hougana lawa gehouna alugo apapoena u hinena i memae ma i otu i pa, ²⁴ 'Yesu tam Nasaletagei. Awai ipa uyahiyai una dewaya? U nenei ipa una wiapapoeniyai? Ma a hanapugem tam iyai. Tam Yaubada galinei waiwoiyawam.'

²⁵ Yesu i paliyeya i pa, 'Una genuwana ma una nehaleya!' ²⁶ Yesu i baha yaka alugo apapoena lawana i tapeitatawa dumaya ma i otu labatana apoma lawana i nehaleya.

²⁷ Lawa atapuhi hi gohola dumahi po tunawahi hi lulubayadena mehi hi pa, 'Geka awai? Geka nugote wiatatiyana wouna. Tauna a wipoyagei alugo apapoehi i taniwagehi po hi wiponawogogeya.' ²⁸ Noka hougana Yesu tuwegana hi nohaya meyagai atapuhi uyahihi Galili u tuponana.

*Yesu lawa hai totogo i widewadewahi
(Matiu 8.14-17; Luka 4.38-41)*

²⁹ Kapaneum numa dalabuna hi hopu haleya po hi nae Simona ma Andulu hai numa uyahina ma gasi Yamesa ma Yoni mitehi. ³⁰ Hi geleta po Yesu hi paliweleya hi pa, 'Simona pohiyana i wihinigugupouma po ani eno uyahina e'нено.' ³¹ Yaka Yesu i nae Simona pohiyana uyahina po u nimana i wogo po i witowoli. Ma a gupouma i kokoe. I wotowolo po i poulehi.

³² Kabudala i yoli po i uguguwi ma lawa tootogohi po tauhi alugo apapoena i luluiinihi hi nehi mai Yesu

uyahina. ³³ Tauhi meyageinei hi nei po numa u liyaliyana hi towolo. ³⁴ Yesu lawa hai totogo tapuhi po tapuhi i luyawahihhi ma alugo apapoehi i wiyagahi ma i paliwelehi ipa hina genuwana po Yesu ega hina palipaligeleteya.

Yesu i guguya u Galili
(Luka 4.42-44)

³⁵ Yesu numa i nehaleya po i weludidibala nae hoi balabala po tunawana i laupali. ³⁶ Simona a lawa mitehi hi'mhoe po hi nae Yesu hi biheya. ³⁷ Hougana hi tuhagaya po hi paliweleya hi pa, 'Lawa atapuhi he bibihem.'

³⁸ Ma Yesu i baha i pa, 'Amaka ma ta nae dobu gehouhi uyahihi po a guguya. Geka bagibagina binei a nei.' ³⁹ Ma ega yaka Galili atapuna hi wiwileya po i guguya hai numa dalabu uyahihi ma alugo apapoehi i wiyagahi.

Yesu lepele lawana i widewadewaya
(Matiu 8.1-4; Luka 5.12-16)

⁴⁰ Lawa lepelepelona i nei Yesu uyahina po i polou ma i baha gonugonuwa i pa, 'Inapa nugonugom yaka una wiluyagohaniu.'

⁴¹ Yesu i lunugotootogogeya yaka nimana i lodomi po lawana i wodadani ma i pa, 'Nugonugou a luyawahim. Amaka ma una dewadewa.' ⁴² Mala emosi ma a lepele i kokoe ma i dewadewa meme.

⁴³ Naka hougana Yesu i himihimili ma i baha kadidili uyahina i pa, ⁴⁴ 'Ega lawa gehouna una palipaliweleya, ma una nae tu witalaguyaba uyahihi po una bahena mem una pa, "Amaka a dewadewa," ma om ani'mbenena una houni mei Mose a lugagayo bukana uyahina i gilugilumi pite om yeuye binei po hina hanapugem tam amaka u luyagohana.' ⁴⁵ Ma lawana Yesu a lugagayo ega ita wiponawogogeya ma i nae po lawa boluhi uyahihi i ibaabaniyeya. Uyahinei Yesu ega emoemotana ina nae meyagai uyahihi

babana lawa hi maga дума po hoi balabala i memae, ma lawa tupo atapunei hi nenei Yesu uyahina.

2

Yesu aeapapoe lawana i luyawahi

(Matiu 3.1-12; Luka 3.1-18; Yoni 1.19-28)

¹ Iyeta wabihaga hi kokoe ma Yesu i gunawileya Kapaneum po hoi numa i memae ma tuwegana lawa hi nonoli. ² Ma bolu baneina hi'mboina nae po numa hinena matetana hi wihogoya, ma Yesu i guguya uyahihi. ³ Lawa wohepali lawa waigwameyameyana hi awali po hi nei hoi numa ma ega emoemotahi po hina lui babana numana i hogoya. ⁴ Ega yaka tetegei hi'mgeina gae wogo tabataba uyahina ma numa gatowana hi hoeya, ma tu totogo anai ani enona ma hi houna hopuneya Yesu u matana. ⁵ Hougana Yesu lawahi hai witumagana i gagaleya po i baha nae totogo lawana uyahina i pa, 'Natuwe, om apapoe amaka a paligigilihi.'

⁶ Ma lugagayo tanitaniwagahi Yesu a baha hi nonoli ma u nugonugohi hi nugowilawila hi pa, ⁷ 'Awai binei geke lawana Yaubada e palipaliguyoguyougeya? Ega emoemotana lawa awai apapoe ina paligigili ma Yaubada tunawana.'

⁸ Mala emosi ma Yesu u nugonugona hai nugotuhu gowagowada i lugeleteya yaka i baha nae uyahihi i pa, 'Awai binei o inugowilawila?' ⁹ Meka baha dewadewana po apo tu tootogona a paliweleya? Om apapoe a paligigili bo una towolo po om ani eno una waya po una nae? ¹⁰ Apo uyahimi a limoineya naka tau Lawa Moinau, wipoya Yaubada i weleu po hoi hipuli apapoe a paligigili.' Ega yaka i baha nae lawa waigwameyameyana uyahina i pa, ¹¹ 'A bahabaha uyahim, una towolo po om ani eno una awali ma una nae om meygai uyahina.' ¹² U matahi ma

i towolo po anani eno i awali po i nae, ma lawa atapuhi nugonugohi hi goholihi ma Yaubada hi wotalagiyeya hi pa, ‘Geka mala emosi hota apoma ta galeyā.’

Libai Yesu i wotagoya

(Matiu 9.9-13; Luka 5.27-32)

¹³ Yesu i gunawilena meya Galili u bogana ma bolu baneina hi’mboina mai uyahina po i wiatatiyana uyahihi.

¹⁴ Ma i nenaē po lawa gowana Libai amana Alipi, naka lawana tauna takisi tu tama anani bagibagi numana uyahina i tugutugula ma Yesu i baha nae uyahina i pa, ‘Una wotagou.’ Libai i towolo po Yesu i wotagoya.

¹⁵ Houga naka uyahina Yesu mitehi hi tugula Libai anu numa po hi’mam, ma takisi tu tama po tu apapoe po Yesu a hewahewali mitehi hi tugutugula babana lawa magomagouhi Yesu hi wotagoya. ¹⁶ Ma lugagayo tani-taniwagahi naka tauhi Palisi lawahi hi gagaleyā tu apapoe po takisi tu tama mitehi hi’mam ma a hewahewali hi lubayadehi hi pa, ‘Awai binei omi bada takisi tu tama po tu apapoe mitehi he’mam?’

¹⁷ Yesu hai baha i nonoli yaka i paliwelehi i pa, ‘Lawa ega hita tootogo ega tu lumulamula nugonugohi ma tu tootogo tauhi nugonugohi tu lumulamula. A nenei ega ipa tu dewadumalu a otugehi, ma tu apapoe a otugehi po hina nugobui.’

Tapalolo hudina

(Matiu 9.14-17; Luka 5.33-39)

¹⁸ Houga gehouna Yoni tu bapatiso a hewahewali po Palisi lawahi hai tapalolo uyahina aniani atapuhi ega hita ananihi babana hi hudihudi. Ma Yesu a hewahewali ega hita hudihudi. Lawa gehouhi hi nei Yesu uyahina po hi lubayada hi pa, ‘Awai binei Yoni po Palisi hai hewahewali he hudihudi ma tam om hewahewali ega hita hudihudi?’

¹⁹ Ma Yesu i'mpaliluwaluwa i pa, 'Itapa tu tawine olotona a tawine tolehana uyahina tauna ita memae, moina apo a toumana hita iyohi? Apega. Hougana tu tawine olotona mitehi hina memae apega hina iyohi. ²⁰ Tamogi iyeta he nenei apo tu tawine olotona a gawiya hina wihaleya ma noka iyetana uyahina apoma apo hina wiyohi.'

²¹ Ma i baha meme uyahihi i pa, 'Ega iyai luilui wouna ita papaya po luilui odubona uyahina ita hilahilama law-iteya. Inapa ina dewaya yaka naka luiluina wouna amaka i wiapapoeya ma apo gunalolona ina lata. ²² Ma ega iyai wine wouna ita hiwohiwoga hopuneya talagigoila gamogamo opihiyei hi dewadewaya odubona uyahina. Inapa ina dewaya yaka apo winena wouna ina hahana po talagigoilana ina gunahaiya po wine ina kolologeya. Apega iyai ina dewaya. Tamogi wine wouna ipa talagigoila wouna uyahina hina hiwohiwoga hopuneya.'

Yesu Dalabu i taniwageya
(*Matiu 12.1-8; Luka 6.1-5*)

²³ Dalabu gehouna Yesu a hewahewali mitehi yaniyani mei pegapega tanona tipolinei hi nенаe, ma a hewahewali hi nae po pegapega ugohi hi'mgomugomu po hi'mam. ²⁴ Ma Palisi lawahi hi gagalehi po hi pa, 'Una galeyа. Ata lugagayo i baheya ipa ega hoi dalabu ta wobagibagi ma om hewahewali geke pite he dewadewaya.'

²⁵ Ega yaka Yesu i paliwelehi i pa, 'Dawita po iyawoi tauna mitehi am hi hilage ma awai i dewadewaya o hiyawa bo eega? ²⁶ Naka hougana Abiyata tu witalaguyaba taniwagana Dawita i lui po Yaubada a numa u hinena palawa wailugagayona i waya po i ani, ma a hewahewali i welewelehi. Tamogi ata lugagayo i baheya ipa ega iyai ina anani ma tu witalaguyaba tunawahi.'

²⁷ Ega yaka Yesu i baha i pa, ‘Yaubada iyeta dalabu lawa i welewelehi tauhi galihiyei, ma dalabu ega lawa ita tanitaniwagehi. ²⁸ Tau Lawa Moinau dalabu taniwagana.’

3

Lawa nimana habehabeluna (Matiu 12.9-14; Luka 6.6-11)

¹ Yesu i gunawileya numa tapalolo uyahina po lawa nimana habehabeluna i memae ma i galeyaya. ² Ma Palisi lawahi tahaya hi bibeiha ipa Yesu hina wigouya po hi todi ma hi gagaleyaya hi pa, apo dalabugei lawana ina luyawahi bo eega. ³ Ega yaka Yesu lawana nimana habehabeluna i otugeya i pa, ‘Una nei geka u tipolinana.’

⁴ Ma Yesu i pa, ‘A lubayademi, ata lugagayo uyahina i baheya ipa hoi dalabu awai ta dewadewaya? Lawa tana idewadewahi bo tana iapapoenihi, bo lawa ta lauyawahiji bo ta ununihi?’ Ma hi genugenuwana.

⁵ Yesu anai uyogigeina i galagena wilawila uyahihi ma nugonugona i wiyuwa duma babana ega hai lunugotootogo, ega yaka lawana uyahina i pa, ‘Nimam una lodomi,’ ma nimana i lodolodomi po i dewadewa. ⁶ Uyahinei Palisi Heloda hai bolu mitehi hi wiwogatala hi pa, apo iyowai ma Yesu hina lihilageni.

Bolu baneina boga u liyaliyana

⁷ Houga gehouna Yesu a hewahewali mitehi hi hopu Galili u bogana ma bolu baneina hi wotagohi. ⁸ Bolu geka dobuhihi hi nenei naka tupo Galili ma Yudeya ma Yelusalemgei hi nei, Idumeya tuponana uyahinei hi nei, Yodani goilana u tuponanei hi nei, ma gasi meyagai baneihi, Saidoni ma Taya u liyaliyahigei hi nei. ⁹ Ma bolu i lata duma yaka i baha nae a hewahewali uyahihi i pa, ‘Wam ona neiyai ma lawa he pitapita mehi ma hoi wam apo a gelu. ¹⁰ Babana Yesu tu tootogo uyahihi

i wobagibagi. Ma lawa hi pitapita mehi po Yesu hi wodadani. ¹¹ Bolu u hayahi lawa gehouhi alugo apapoehi hi luinihi ma Yesu u matana hi polopolou ma hi ototu hi pa, ‘Tam Yaubada Natuna.’

¹² Ega yaka Yesu i paliwelehi i pa, ‘Ega ona palipaligele-teu lawa uyahihi.’

Yesu a hewahewali i winaganihi

(Matiu 10.1-4; Luka 6.12-16)

¹³ Yesu a bagibagi u boga i luwegahi ma i gae u oya, po bolu uyahihiyei lawa i lauhogalehi i otugehi po hina nae uyahina. ¹⁴ Ma magouhi 12 i witowolihi ma i wigowahi tu wituwetuwega ipa apo mitehi hina memae po ina himilihi tupo gehouhi uyahihi po hina luguguya. ¹⁵ Ma hai wipoyagei apo alugo apapoehi lawa uyahihi hina wihalehi. ¹⁶ Yesu a hewahewali magouhi 12 i naganihi gowahi gegeka: Simona, Yesu i wigowaya Pita, ¹⁷ Yamesa ma walehina Yoni tauhi Sebedi natunatuna, ma Yesu i igowahi Palele natunatuna, tauhi ponahiyei i baheya Bowanati, ¹⁸ Andulu, Pilipo, Batolomiu, Matiu, Tomasi, Yamesa Alipi natuna, Tadiyesi, Simona tauna tu’mgudugudu mi Loma hai ani taniwaga uyahinei, ¹⁹ ma Yudasa Isakaliyota Yesu tu nugohalenana.

Yesu a kadidili

(Matiu 12.22-32; Luka 11.14-23, 12.10)

²⁰ Yesu a hewahewali mitehi numa gehouna uyahina hi lui ma bolu gehouhi hi’mboina mai po ega emoemotahi hin’omagotupo babana lawa hai gaogo ega hita welehi.

²¹ Yesu a guguni noyana hi nonoli po binei hi nae po ipa hina weluwaya, babana lawa hi baheya hi pa Yesu ita badebade.

²² Ma lugagayo tanitaniwagahi Yelusalemgei hi hopu mai po hi paliguyoguyougeya hi pa, ‘Ega naka tauna a

kadidiligei ita wobagibagi ma Tomodulele, palouma hai bada, a manini uyahinei alugo apapoehi e iyagahi.'

²³ Yesu lugagayo tanitaniwagahi hai baha i nonoli, yaka paliluwaluwagei i baha nae uyahihi i pa, 'Omi bahahi ega baha dumahi. Awai binei apo palouma tulana ina wigawiyeya? Tauna tulana. ²⁴ Apo ani taniwaga gehouna u tipolina ina gunakahaya po hina igawigawiyena mehi apo hai mae ina apapoe. ²⁵ Apo gasi guguni emosi ma u tipolina ina gunakahaya po hina igawigawiyena mehi, apo hai gugunina ina apapoe. ²⁶ Uyahinei ma inapa Tomodulele anani taniwaga ina gunakahaya po hina igawigawiyena mehi apo hai boluna apega ina kadidili ma apo hina kokoe. ²⁷ Ega emoemotana lawa kadikadidilina a numa ta luyia po a gapola ta danenehi. Inapa numana taniwagana ta womomohi po aena ma nimana ta pani-panihi yaka apo ta lui a numa u hinena po a gapola ta danenehi. ²⁸ A baha duma uyahimi, lawa hai apapoe po hai baha apapoehi Yaubada emoemotana apo ina paligigilihi. ²⁹ Ma apapoe emosi hota, inapa lawa awai Alugo Woiyawa ina paliguyouguyogeya yaka tauna apega Yaubada ina paligigili ma a apapoe apo ina mewahaga.'

³⁰ Yesu geka i bahabaha nae matababana lawa hi wigouya hi pa, tauna alugo apapoena i luyia.

*Hinana ma walewalehina hi geleta Yesu uyahina
(Matiu 12.46-50; Luka 8.19-21)*

³¹ Hinana ma walewalehina hi geleta Yesu uyahina po numa u uputana hi towotowolo ma Yesu hi giigimeya ipa ina hopu uyahihi. ³² Bolu Yesu u liyaliyana hi memae hi paliweleya hi pa, 'Hinam ma walewalehim hoi uputa he bibihem.'

³³ Yesu hai baha i wimiheya i pa, 'Hinau iyai? Ma walewalehiu iyawoi nawa?'

³⁴ Ma bolu i galehi ma i baha i pa, ‘Geka taumi hinahinau po walewalehiu. ³⁵ Apo iyai Yaubada a nugotuhu ina dewadewayu, naka tauna walehiu po nouwe po hinau.’

4

Yesu i’mpaliluwaluwa pehi binei

(Matiu 13.1-9; Luka 8.4-8)

¹ Yesu i gunawileya Galili u bogana ma i wiwawala po i guuguya ma bolu banei dumana hi’mboina mai uyahina, ega yaka Yesu wam uyahina i gelu po i tugula imahi ma bolu hoi dedeyani hi towotowolo. ² Ma ega yaka baha wiluwaluwagei i wiatatiyehi i pa, ³ ‘Ona lutanigana, tu lupehi i nae a tano uyahina po a pehi polahi i nohanohahi. ⁴ I ihulu po pola gehouhi hoi tahaya hi peu po kiu hi anihi. ⁵ Ma pola gehouhi hi peu dobu waigaigaimana uyahina po hi laha yagiyaginehi babana hipulina ega ita potopoto. ⁶ Ma kabudala a houga lalana uyahina mala emosi ma hi kokodila, babana dedehi ega hipuli dewadewana hita tuhagaya. ⁷ Ma pola gehouhi hiyamoni waidonadonana u hayahi hi peu po houkana hi lahalahahi naka donadona i numa panipani unihi. ⁸ Ma pola gehouhi hipuli dewadewana uyahina hi peu po hi lata po hi ugo. Hai houga ugo naka gehouhi ega hit’ugo imahi ma gehouhi ega hit’ugo duma. Ma gehouhi hi ugo labatana.’

⁹ Uyahinei Yesu i pa, ‘Taumi iyawoi waitanigami yaka ona launonola.’

Awai binei Yesu i bahabaha wiluwaluwa

(Matiu 13.10-17; Luka 8.9-10)

¹⁰ Yesu a guguya i luwegahi po bolu hi’mtuihagola ma a hewahewali po tu wotagona gehouhi mitehi hi memae po hi lubayada hi pa, ‘Nugonugoiyai ipa om baha wiluwaluwa una liyayahihi uyahiyai.’ ¹¹ Yesu hai baha i wimiheya i pa, ‘Taumi amaka Yaubada anani taniwaga anona i lugeleteya

uyahimi. Ma tauhi tu meuputa baha wилuwaluwa geка hi nonoli ma anona ega hita hanapugeya. ¹² Geka binei ma baha wилuwaluwagei i iatatiyana babana,
 “Apo hina wihalugeya ma apega hina galena tuhagaya po apo hina lutanigana ma apega hina hanapugeya. Ma itapa hita hanapugeya apo hai apapoe hita wihinigiyehi po Yaubada ita paligigilihi.” ’

Pehi paliluwaluwana anona

(Matiu 13.18-23; Luka 8.11-15)

¹³ Yesu i lubayadehi i pa, ‘Pehi paliluwaluwana ega ota hanapugeya? Yaka baha wилuwaluwa gehouhi apega ona hanapugehi. ¹⁴ Tu wihulu Yaubada a baha e laiholi lawa u nugonugohi. ¹⁵ Pola hoi tahaya hi pipeu naka lawa Yaubada a baha hi nonoli ma Tomodulele bahana u nugonugohi i wihaleya. ¹⁶ Ma pola doбу waigaigaimana uyahina hi pipeu, anona naka iyawoi Yaubada a baha anai kaohahi hi nonoli, ¹⁷ tamogi ega dedehi uyahinei ma he itumagana po ega daona ma witai po pilipili he wialonihi naka bahana binei ma amaka he peu. ¹⁸ Pola hiyamoni waidonadonana u hayahi he pepeu anona naka lawa Yaubada a baha hi nonoli ¹⁹ ma tamogi hipuli genona ma gapola wasawasahi nugohi i waya po tauhi hai luhogala gowagowadagei bahana hi winugoguluwi po ega ugohi. ²⁰ Ma pola hipuli dewadewana uyahina hi pipeu anona naka lawa tauhi baha hi nonola tuhagaya yaka apo hin’ugugo. Gehouhi ega hit’ugo imahi, gehouhi naka hi ugo duma ma gehouhi hi ugo labatana.’

Paliluwaluwa lampa binei

(Luka 8.16-18)

²¹ Yesu a baha wилuwaluwa gehouna yayata omgowadana binei, i baha i pa, ‘Ega iyai lampa ita apuya

ma gaebagei ita lautataya bo ani eno u gaboulina ita huhouni, tamogi anani tugula uyahina e huhouni. ²² Awai gowagowadana apo ina wihabuhabuluna po lawa hina nonoli. Ma awai gowagowadana apo hina tuhagaya po hina neiyai hoi yayata po lawa hina galeyā. ²³ Taumi iyawoi waitanigami yaka ona launonola.

²⁴ 'Iyawoi o lautanigana ipa ona gagalena imahi. Babana awai o dewadewayā apo Yaubada bimiyei ina dewaya po ina luwitani. ²⁵ Matababana iyai uyahina awai dewadewana e memae apo Yaubada ina luwitani tauna uyahina. Ma iyai uyahina eega, awai habuluna e memae apo Yaubada ina wihaleya.'

Paliluwaluwa pehi lahana binei

²⁶ Yesu i baha i pa, 'Yaubada anani taniwaga naka mei pehi lawa a tano uyahina i ugohi, ²⁷ ma uguwei lawana i eno po malatomtomgei i towotowolo po pehihi hai laha po hai lata a baba ega ita hanapugeya. ²⁸ Hipuli tauna tu wilata lugu ma ugo hai dewadewa tu welehi, ²⁹ ma a houga magula uyahina apo ugonana hina lohi.'

Paliluwaluwa pola habuluna binei

(Matiu 13.31-32, 34; Luka 13.18-19)

³⁰ Yesu i baha meme i pa, 'Yaubada anani taniwaga galenana awai? Ma apo awai uyahina a paliluweluweya? ³¹ Galenana mei ihagila polana habuluna, ³² ma apo lawa e ugohi po e lahaya po e lata ma lagalagana baneihi e hounihi ma kiu hai pata he wogowogohi.'

Yesu a paliluwaluwa hi maga duma

³³ Yesu a guguya uyahina paliluwaluwa hi maga duma ma uyahihiyei Yaubada a baha i bahebaheya lawa uyahihi ma awai lawa emoemotahi po hina hanapugeya naka tauna Yesu i luwaluwageya. ³⁴ A luguguya lawa uyahihi houga magomagouna ompaliluwaluwagei i iatatiyana ma

a hewahewali uyahihi i palipaligeletehi paliluwaluwahi anohi.

Yesu a taniwagagei togowa ma guletutu i palidumolihi.

(Matiu 8.23-27; Luka 8.22-25)

³⁵ Ibigei a hewahewali i paliwelehi i pa, ‘Ta gelu po ta woe damana u tupona.’ ³⁶ Hi gelu ma bolu hoi gadowa hi nehalehi po hi yamkuka ma wam gehouhi gasi hi wotagohi. ³⁷ Hi’mkuka po hi damadamana ma togowa a guletutuna hi wiyaloni po guletutu i hulugeleteya wam u hinena ma apo hita yoli. ³⁸ Ma Yesu wam u mulina i eneno ma a hewahewali hi limaamahi po hi pa, ‘Bada, ega uta genogeta, kikina ma apo ta hilage.’

³⁹ Yesu i welutowolo po togowa ma boga anai guligulina i paliyehi i pa, ‘Amaka ma ona todi,’ po ega yaka togowa i todi ma noka hougana dumola baneina.

⁴⁰ Ma a hewahewali i paliwelehi i pa, ‘Awai binei o matomatouta? Yohola ega Yaubada ota witumaganeya?’

⁴¹ A hewahewali hi matouta duma, ma tunawahi hi lulubayadena mehi hi pa, ‘Geka lawana awai? Togowa po guletutu he iponawogogeya.’

5

Lawana alugo apapoehi hi nehaleya

(Matiu 8.28-34; Luka 8.26-39)

¹ Galili bogana u tuponei dobu gowana Gelasene apoma uyahina hi lugeleta. ² Yesu wamgei i huhopu po badebade gehouna alugo apapoehi hi luiluiya kokowagei i nei po mitehi hi witutuhaga. ³⁻⁴ Lawana i memae kokowaga domohi uyahihi. Ma lawa hi letaya ipa gulawa pawapawasigei aena po nimana hina panipanihi ma ega emoemotahi matababana i lautuinihi ma i lowo po u pitapita i memae ma ega emoemotana po hina womomohi. ⁵ Ma

iyeta po uguwa hoi kokowaga po hoi oya i ototu nae ma hinina gaima kamkamna uyahinei i hapihapihi.

⁶ Ma lawana i galena nae po Yesu i galeyā ma i bulili po u matana i tupeu ma i polou. ⁷ Ega yaka lawana i otu labatana i pa, 'Yesu, Yaubada Gegewahagana Natuna tam. Awai uyahiu una dewaya? Ipa Yaubada gowanei una paligubau ega una ihiniwiyuwau.' ⁸ Geka bahana i bahebaheya babana Yesu amaka i baha nae uyahina i pa, 'Alugo palopaloumam, lawana una hopu haleya!'

⁹ Ma Yesu i lubayadeya, i pa, 'Gowam iyai?'

Ma i pa, 'Gowau Bolu, babana boluiyai to memae.' ¹⁰ I lupali higihigili i pa, 'Ega tupo geke uyahinei una iyagiyai.'

¹¹ Ma polo boluhi oya u hadana hi banibani, Yesu u liyaliyana. ¹² Alugohi hi lupali gonugonuwa hi pa, 'Una himiliyai po polo uyahihi to lui.' ¹³ Ega yaka Yesu i palihalehi po alugo apapoehi lawana hi hopu haleya po polohi hi luinihi. Polo magouhi mei tausana luwaga naka pitenana ma atapuhihi oyana yapanei hi haha hopu po bogana uyahina hi halele.

¹⁴ Ma polo tu galena itetehi hi lowo po hi nae dobu baneina po pitapita tu miyehi uyahihi hi wibenabenama awai hi gelegeleta. Apoma lawa hi hopu po hi nae ipa awai i waawala hina galeyā. ¹⁵ Lawa Yesu uyahina hi geleta. Ma lawana alugo apapoehi boluhi hi nenehaleyā hi tuhagaya Yesu aena u labena i tugutugula. Tauna i lukaleko po nugonugona a dumadumaluna ma hi gagaleyā po hi matouta. ¹⁶ Lawahi Yesu a bagibagi hi galeyā po hi wituwega hi pa, 'Alugo apapoehi lawa hi hopu haleya po hi lui polo uyahihi, po hi yoliyoligehi.' ¹⁷ Yaka hi lupali gonugonuwa Yesu uyahina ipa tupo noka ina nehaleyā.

¹⁸ Hougana Yesu ipa hoi wam ina gelu ma lawana alugo apapoehi hi hopuhopu haleya i baha gonugonuwa Yesu uyahina ipa mitehi hina nae. ¹⁹ Yesu a baha i wimiheya

i pa, 'Eega, ma tamogi una nae om meyagai uyahina po om guguni una paliwelehi Guyau i lunugotootogogem po i hagum.' ²⁰ Yaka lawana i nae a tupo uyahina dobuna gowana Dekapoli, po i wituwega po lawa hi nonoli ma hi gohola dumahi.

Yesu wiwine luwaga i widewadewahi

(Matiu 9.18-26; Luka 8.40-56)

²¹ Yesu a hewahewali mitehi hi damana meme hai u tupo po bolu hi'mboina meme gadowa uyahina. ²² Apoma numa dalabu taniwagana gowana Yailo i nei Yesu uyahina po u aena i polou, ²³ ma i lupali gonugonuwa i pa, 'Natuwe wawinena kikina ma apo ina hilage. Ma a luhogalem ipa una nei po una wodadani po ina luyagohana ma ina memae.'

²⁴ Ega yaka hi nena a numa uyahina ma bolu baneina hi wotagohi po hi tataliyana mehi. ²⁵ Ma noka boluna u hinena wawine gehouna tootogona. Tauna a totogo naka tala i kolokololo bolima magouhi 12. ²⁶ Wawine geka tu ulaula gehouhi uyahihi a gapola i halehi po ipa luyagohana ina tuhagaya po ega ma tamogi a totogona i lalata. ²⁷ Tauna Yesu tuwegana i nonoli yaka i wimulitagoya po a kaleko i wodadani. ²⁸ Babana wawinena a nugotuhu i pa, 'Apo Yesu a kaleko a wodadani yaka a luyagohana.' ²⁹ Yaka wawinena Yesu a kaleko i wodadani po mala emosi ma talana a kololo i wohouna ma mayana i wimeya amaka i dewadewa.

³⁰ Yesu mayana i wimeya naka manini i hopuhopu yaka i luhagawileya po i lubayada, i pa, 'Iyai u kaleko i wodadani?'

³¹ Ega yaka a hewahewali hi paliweleya hi pa, 'Heki, bolu una galey, he tataliyana mehi. Awai binei e laubayada upa iyai i wodadanim?'

³² Ma ega yaka Yesu tauna i itotolana lawa u hayahi ipa ina galey a iyai i wodadani. ³³ Ma wawinena i hanapugeta tauna i dewaya yaka i matouta po i taatawa ma i nei Yesu u matana po i polou po i wibenabena i pa, 'Tau a wodadanim.' ³⁴ Yesu wawinena i paliweleya i pa, 'Natuwe, om witumagana i wiluyagohanim; a nugodumolam una nae, om wiyuwa i kokoe.'

³⁵ Yesu yohola geka bahana i bahebaheya ma Yailo a numagei lawa gehouna i nei po Yailona uyahina i baha i pa, 'Natum amaka i hilage ma ata bada ega una laigeno gawahi.'

³⁶ Yesu noya i nonoli ma Yailo i paliweleya i pa, 'Ega una matomatouta tamogi una witumagana.'

³⁷ Ega yaka Yesu lawa atapuhi i talagagalihi po ega hita wotagohi ma Pita ma Yamesa walehina Yoni tunawahi i weluwinihi po mitehi hi nae Yailo a numa uyahina. ³⁸ Hougana hi gelegeleta meyagai uyahina ponapona hi nonoli naka lawa hi tutou po hi lauhiyawa. ³⁹ Ega yaka Yesu i lui numa u hinena po tu tou i paliwelehi i pa, 'Awai binei o tutou ma o lauhiyawa? Tewela geka ega ita hilage ma e eneno.' ⁴⁰ Geka bahana uyahina ma lawa atapuhi hi winameya.

Ma Yesu i baha po lawa atapuhi hi huhopu numa hinenei po hi nae hoi uputa. Ma tewelana hinana ma amana ma gasi a hewahewali tonuga mitehi hi lui po hi nae tewelana anu ani eno. ⁴¹ Yesu tewelana u nimana i wogo ma ponahiyei i baha i pa, 'Talida kum,' ponatiyei a bui i pa, 'Kenuna una towolo.' ⁴² Ma tewelana i wotowolo po i nae, babana a bolima magouhi 12. Amana po hinana ma a hewahewali hi galey a ma hi nugogohola duma. ⁴³ Yesu i lugagayogehi i pa, 'Ega lawa gehouhi ona palipaliwelehi u bagibagi geka binei, ma tewela a yam ona weleya po ina am.'

6

*Mi Nasaleta Yesu hi wihinigigiyeya
(Matiu 13.53-58; Luka 4.16-30)*

¹ Yesu a hewahewali mitehi hi gunawilehi a meyagai duma uyahina, ² po Yesu hoi dalabu i wiwawala po i wiatatiyana hoi numa tapalolo. Ma lawa magomagouhi hi nonoli po nugonugohi hi goholihi hi pa, ‘Meka hotanana a hanapu i tuhagaya? Iyai i wiatatiyeya, po manini e dewadewaya? ³ Geka Maliya natuna, tauna kamda, walewalehina Yamesa, Yosa, Yuda ma Simona po nounouna mitehi ta memae.’ Uyahinei Yesu hi luhinidoodoleya.

⁴ Ega yaka i paliwelehi i pa, ‘Tu bahapiko u tupo geha lawa hi wiyateyateya ma a meyagai po a guguni po a manago ega hita wiyateyateya.’ ⁵⁻⁶ Yesu i nugogohola duma babana a lawa ega hita witumagana uyahina po ega emoemotana a wipoya atapuna ina haleya, yaka lawa ega hita maga ma i wodadanihi po hi luyagohana.

*Yesu a hewahewali i himilihi po hina bagibagi
(Matiu 10.5-15; Luka 9.1-6)*

Ega yaka Yesu i wiwila meyagai gehouhi uyahihi po i wiatatiyana. ⁷ Apoma Yesu a hewahewali magouhi 12 i otugehi po hi nei uyahina ma i paliwelehi ipa luwaga luwaga hina nena. Ma wipoya i welehi ipa alugo apa-poehi lawa uyahihi hina iyagahi.

⁸ Hai ututu i lawihi i pa, ‘Ega awai ona wiwaya omi kadau binei. Ega aniani po ega poha po ega mone, ma omi digona yawa ona waya. ⁹ Omi ae humahumagei ae yapayapami ona humahi ma ega luilui wiluwagana ona wiwaya. ¹⁰ Apo ona nena meyagai gehouna uyahina ona gelegeleta ma numa taniwagana ina otugemi a numa uyahina ona lui, yaka naka numana ega ona nenehaleya, ma uyahina ona memae po a sigana meyageina ona nehaleya. ¹¹ Ma

inapa meyagai gehouna uyahina lawa ega hina kaohemi po omi guguya hina wihinigiyeya yaka meyageina ona nehaleya. Ma ona nena hougana aemi dubudubuna ona lihooholi po ani galena u matahi ona dewaya po hai dewa apapoehi hina hanapugehi.’

¹² Yesu a hewahewali i himilihi po hi nae meyagai uyahihi po hi guguya ma lawa hai apapoe uyahihiyei hina nugobui. ¹³ Gasi alugo apapoehi lawa uyahihi hi wiyagahi ma bunama uyahinei tu tootogo hi bunamihi po hi luyagohana.

Yoni tu bapatiso a hilage

(Matiu 14.1-12; Luka 9.7-9)

¹⁴ Yesu a wipoya tuwegana hi nohaya tupo atapuna uyahina po Heloda wasawasa i nonoli. Ma lawa gehouhi hi pa, ‘Nugote Yoni tu bapatiso hilage uyahinei i towolo meme po manini geke e dewadewahi.’

¹⁵ Ma lawa gehouhi hi pa, ‘Tu bahapiko odubona Elaisiya i gunawilena meya.’

Ma lawa gehouhi hi pa, ‘Ega Elaisiya ma nugote tu bahapiko odubona gehouna.’

¹⁶ Ma Heloda wasawasa Yesu a wipoya noyana i nonoli po i pa, ‘Baha dumana Yoni tu wibapatiso gadouna a boliboli tauna hilagei i towolo meme.’

¹⁷ Babana tauna Yonina lolowa Heloda i baha po hi numa panipani po hoi numa panipani hi houni. A lui babana wawine gowana Helodiyasi naka Pilipo agona ma tamogi Heloda i mhalohalo po walehina agona i lawagi.

¹⁸ Uyahinei Yoni i gagaleya po ega ita dumalu yaka i baha nae Heloda uyahina i pa, ‘Ega ita dumalu babana walehim agona u lawagi.’ ¹⁹ Naka binei ma Helodiyasi i luuyogigai Yoni uyahina po ipa Yoni in’uni. Ma ega emoemotana, ²⁰ babana Heloda Yoni i matuteya po i

galena teteya babana i hanapugeya naka Yoni tu dumalu po tu wiwoiyawa. Houga magomagouna Heloda Yoni a guguya i nonoli ma i launugoluwaluwaga tamogi ipa hilaki Yoni ponana ita noonoli.

²¹ Heloda a houga guni iyetana ma agona a gaogao i tuhagaya ipa Yoni ina hilage. Tolehana hi dewaya po toumana hi otugehi am binei. Toumanahi gabemani tanitaniwagahi po gawiya tu tahaehi po Galili tupona tanitaniwagahi. ²² Hougana Heloda a toumana mitehi hi'mam ma mahiyana wawinena i lui po u matahi i halahala ipa i laikaohahi.

Tewelana a hala hi gagaleya po hi kaoha duma yaka Heloda mahiyana i otugeya po i baha uyahina i pa, 'Ani'mbenena apo a welem? Awai om luhogala?' ²³ Ma wasawasa i baha i pa, 'Moina dumana a baha gwala uyahim om luhogala awai apo a welem. Inapa ani taniwaga una luhogaleya emoemotana apo tupo gehouna bingei a palihaleya.'

²⁴ Ma ega yaka guguhinina i nae po hinana uyahina i baha i pa, 'Apo awai u luhogala Heloda uyahina a baheya?'

Ega yaka hinana i pa, 'Una nae po una baha una pa, "A luhogaleya ipa Yoni tu wibapatiso unununa una weleu."'

²⁵ Ega yaka tewelana i bulili po i gunawileya wasawasa a toumana mitehi uyahihi po i pa, 'A luhogaleya geke hougana Yoni tu wibapatiso unununa hoi gaeba una houni ma una weleu.'

²⁶ Geka bahana wasawasa i noonoli po nugonugona i wiyuwa duma, ma tamogi a bahagwala tu witoumanena amaka hi nonoli yaka ega emoemotana ina nugoneya.

²⁷ Mala emosi ma numa panipani tu galena itetena i paliweleya i pa, 'Una nae po Yoni gadouna una boli.' Yaka tu galena itete naka pitenana i dewaya po Yoni gadouna i boli, ²⁸ po hoi gaeba i houni ma i niyeya po guguhinina i

weleya, ma guguhinina i waya po i niyeya hinana uyahina. ²⁹ Yoni a hewahewali noyana hi nonoli yaka hi nei po hai popoya hi niyeya po hoi wikokowaga hi houni.

Yesu bolu i wianihi

(Matiu 14.13-21; Luka 9.10-17; Yoni 6.1-14)

³⁰ Yesu a tu wituwetuwega hi gunawilehi po hai bag-ibagi po hai wiatatiyana atapuna hi wibenabenama. ³¹ Ma ega hai gaogao ipa hina am babana lawa hai geleta po hai hopu ega hita wohouna. Ega yaka Yesu a hewahewali i paliwelehi i pa, ‘Tupo geka ta nehaleyapa po ta nae hoi balabala po kikina ta wiyagohina.’

³² Ega yaka wam tunawahi hi geluya po hi nae hoi balabala. ³³ Ma hi gelugelu bolu hi galehi. Yaka lawa tahayagei hi ibulibulili ma hi nena. Ma hai wibulibulili binei meyagai emosi po emosi lawahi mitehi hi negogona po dobuna uyahina hi geleta tahaya. ³⁴ Yesu wam uyahinei i huhopu po bolu baneina i gagalehi po i galena lunugotootogogehi babana galenahi mei sipi ega hai tu galena itete ega yaka i wiwawala po lawa uyahihi i wiatatiyana.

³⁵ Ma Yesu a wiatatiyana i lidaoya bolu uyahihi, ma a hewahewali hi galeyana naka amaka ibiga i geleta, ega yaka Yesu hi paliweleya hi pa, ‘Geka hoi balabala yabayababa ma kabudala e yoliyoli. ³⁶ Lawa una himilihi po hina nae hoi tano po hoi meyagai po hai am hina gimala.’

³⁷ Yesu i paliwelehi i pa, ‘Taumi aniani ona welehi po hina am.’

Ma a hewahewali a baha hi wimiheya hi pa, ‘Guyau, ega emoemotiyai. Nugote apo to nae po hai am to gimala, yaka mone baneina to haleya mei kina handele luwaga apo uyahinei ta wianihi.’

³⁸ Yesu i baha i pa, ‘Palawa wabihaga uyahim? Ona nae lawa uyahihi po palawa ona lupali.’

Yaka a hewahewali hi bibeiha po palawa magouhia numitutu ma iyana luwaga hi tuhagaya.

³⁹ Ega yaka Yesu i baha po hiyamoni waiidaidagana uyahina hi duhuna. ⁴⁰ Ega yaka hi duhuna bolu po bolu uyahinei mei 50 po 100. ⁴¹ Yesu palawa nimitutu ma iyana luwaga i wihini po i galena gae hoi yada ma Yaubada uyahina i wimaamala. Ma palawa i tomutomuya po a hewahewali i welehi po hi gutaya bolu uyahihi. Mei gasi iyana luwaga i tomutomuya po i welehi. ⁴² Ma lawa hi'mam po atapuhi hi'mhiyougo ⁴³ po ega yaka a hewahewali palawa ma iyana omtelenana hi tuwaluta meya po hi lauemoteya poha magouhi 12 hi lihogohi. ⁴⁴ Yesu ololoto i ianihi magouhi tausana nimitutu.

Yesu boga tepanei i neniae

(Matiu 14.22-33; Yoni 6.16-21)

⁴⁵ Naka hougana Yesu a hewahewali i paliwelehi i pa, 'Wam ona geluya po ona tahatahaya Besaida ma tau lawa a himilihi po hina nae hai u dobu.' ⁴⁶ Ma Yesu bolu i himilihi po hi neniae ma tauna i gae u oya ipa ina lupali.

⁴⁷ Yesu tunawana oya u tepana ma upom i geleta po a hewahewali boga u tipolina hi woewoe. ⁴⁸ Yesu a hewahewali i gagalehi ma hi ileta babana togowa i tupa-matamatanihi po ega emoemotahi hina woe yagiyagina po hina damana hoi dobu. Kikina ipa malinatom, ma Yesu i nei po boga tepanei i neniae po i nei a hewahewali u liyaliyahi ipa ina weluwilehi. ⁴⁹ Yesu hi gagaleya ma boga tepanei i nenei uyahihi ma hi iototu hai nugotuhu hi pa lawa hilahilagenana alugona hita tuhagaya. ⁵⁰ Babana a hewahewali atapuhi hi gagaleya po hi matouta duma.

Mala emosi ma Yesu i baha nae uyahihi i pa, 'Awai matoutana, ona nugomotu, tau.' ⁵¹ Ma Yesu hoi wam i gelu geleta ma togowa i wohouna ma a hewahewali hi gohola

dumahi, ⁵² babana bolu Yesu i anihi ega hita nugotuhu tuhagaya matababana nugonugohi matahi hi keke.

Yesu tu tootogo Genesaleta i luyawahih
(*Matiu 14.34-36*)

⁵³ Hi damana po Genesaleta u tuponana hi gota po hai wam hi hepaya. ⁵⁴ Ma hi huhopu wam uyahinei po hi gegae ma lawa Yesu hi galey. ⁵⁵ Yaka lawa hi wibulibulili nae meygai atapuhi uyahih po tu tootogo ani enogei hi awalih po hi nehi mai Yesu uyahina ma apo noyana hina nonoli meka u tuponana e nena gasi lawa hi wotagoya. ⁵⁶ Yesu a wiwila tupo atapuna uyahina dobu po meygai po tano uyahih, ma lawa hai tu tootogo hi niyehi po hai ani gimala dohuhi uyahih hi otonaneya po hi laupali gonugonuwa ipa tu tootogo Yesu a kaleko hina wogo dadani. Ma tauhi hi wodadani yaka hi luyagohana meme.

7

Yudeya hai dewa
(*Matiu 15.1-9*)

¹ Houga gehouna Palisi lawahi po lugagayo tanitaniwagahi Yelusalemgei hi nei po Yesu u liyaliyana hi towotowolo ma hi ihalugeya. ² Yesu a hewahewali hi galena tuhagahi ega nimahi hita oga tahaehi ma apoma hit'omam. Ma hi baha hi pa, 'Yesu a hewahewali hi gobu.' ³ Hai baha babana Palisi lawahi po mi Yudeya atapuhi hai tapalolo dewana naka yeuyeu po nimahi he oga imahi apoma apo he'mam. ⁴ Ma gasi apo ani gimala uyahinei he nenei naka he togo tahaya apoma he'mam. Ma lugagayo atapuna googahi uyahihiyei i nenei hi wotagohi gaeba po keyaka po nau hi ogogahi.

⁵ Ega yaka Palisi lawahi po lugagayo tanitaniwagahi Yesu hi lubayadeya hi pa, 'Awai binei om hewahewali

googata hai lugagayo ega hita wiyateyatehi, ma a nima gobugobuhi he'mam?

⁶ Yesu hai baha i wimiheya i pa, 'Baha dumana taumi tu wikoyakoyama dumami, naka binei ma Yaubada a baha tu bahapiko Isaiya i gilumi i pa,

"Geka lawahi gamohi yawa e bahabaha wiyateyateu ma nugonugohi hi mebala dao uyahiugei.

⁷ Uyahiu he tapatapololo yababa, babana hai wiatatiyana ega tau uyahiugei ma tauhi hai winugonugotuhugei."

⁸ Omi dewa hi apapoe babana Yaubada a lugagayo o houna gowadihi ma lawa hai lugagayo o wotagohi.

⁹ 'O hanapu duma po omi dewa uyahinei Yaubada a lugagayo o wihinigigiyehi, ma lawa hai lugagayo o iponawogogehi. ¹⁰ Geka Yaubada a lugagayo Mose i weleweleya i baha i pa, "Amam ma hinam una wiyateyatehi. Apo lawa awai hinana ma amana ina kawaiapapoehi yaka hina lihilageni." ¹¹ Naka lugagayona o wihinigigiyeya ma taumi omi lugagayogei o baheya o pa, apo lawa awai hinana ma amana ina palihalehi po ina pa, "U gapola atapuna amaka a palihaleya Yaubada uyahina po ega emoemotau a hagumi." ¹² Yaka lawana o paliguduguduya po uyahinei amana po hinana apega ina haguhi. ¹³ Geka omi wiatatiyana apapoehi googami uyahihiyei o laudamanehi, po Yaubada a baha o laiwayaunihhi ma gasi ginouli gehouhi uyahinei Yaubada a lugagayo o tulagonihhi.'

*Lawa hai apapoe
(Matiu 15.10-20)*

¹⁴ Yesu lawa i otugehi po hi liya mai uyahina ma i palihalehi, i pa, 'Ona lutanigana imahi u wiatatiyana uyahina.

¹⁵ Yaniyani emosi po emosi gamomiyei o anani ega emoemotana po ina wiapapoenimi, ma awai gamomiyei e

gelegeletai naka tauna e iapapoenimi. ¹⁶ [Taumi iyawoi waitanigami yaka ona launonola.]’

¹⁷ Ma Yesu bolu i nehalehi po i lui numa u hinena, ma a hewahewali hi lubayadeya hi pa, ‘Emoemotana baha wiluwaluwa geke uta liyayahi uyahiyai?’

¹⁸ Ega yaka Yesu i paliwelehi i pa, ‘O winugoneina hota? Ona lutanigana, lawa aniani hi ani po koibahi u hinena i luilui ega ita iapapoenihi ¹⁹ matababana ega ita hopu u nugonugohi, ma i lui u amamohi houga kukuna ma apo ina hopu meme hoi nudanuda.’ (Geka uyahinei Yesu i paliweleta po i pa aniani atapuhi ta ananihi.)

²⁰ ‘Ma awai gamomiyei e gelegeleta naka tauna e iapapoenimi. ²¹ Nugotuhu apapoehi lawa nugonugohiyei e gelegeletai naka: matamaga, danene, omunugo, wihola, ²² omboho, nugogobu, koyama, wotutawine, omgenagenalili, wiyalutu, nugogegae, tanigapota, ²³ geke dewahi lawa nugonugohi he iapapoenihi.’

Wawine gehouna a witumagana

(Matu 15.21-28)

²⁴ Apoma Yesu i nae tupo gehouna Taya meyageina u liyaliyana po i lui numa uyahina, babana ega nugonugona po ipa lawa hina hanapugeya a geleta binei ma tamogi lawa hi tuhagaya. ²⁵⁻²⁶ Ma wawine gehouna a geleta noyana i nonoli po i nei. Wawinena ega Yudeyagei ma tauna a dobu Ponisiya tupo Siliya uyahina ma a nei matababana natuna wawinena alugo apapoena i luiya po nugonugona ipa Yesu ina galeyapa po ina wiyagaya. I nei po Yesu aena u babana i polou po i lupali Yesu uyahina i pa, ‘Alugo apapoena una wiyagaya natuwe uyahina.’

²⁷ Yesu wawinena a lupali i wimiheya, i pa, ‘Lawa mi Yudeya a hagu tahaehi apoma tupo gehouhi. Ega emoemotana po logaloga hai yam kedewa a welehi.’

²⁸ Wawinena Yesu a paliluwaluwa i wimeheya, i pa, ‘Guyau, naka baha dumana ma kedewa logaloga hai yam hamomouna he lemolemoya.’

²⁹ Ega yaka Yesu i baha i pa, ‘Tinani, om baha binei, un’omhoe po una nae om numa uyahina alugo apapoena natum amaka i hopu haleya po i dewadewa.’

³⁰ Ma wawinena i wotowolo po i nae a numa uyahina, hougana i geleta anu numa po i luilui ma natuna hoi ani eno ma alugo apapoena amaka i hopu haleya.

Yesu gungum lawana i widewadeway

³¹ Yesu Taya i nehaleya po i nae Saidoni po i nehaleya po i nae Dekapoli tuponana uyahina naka Galili bogana tupona. ³² Hougana Yesu i geleta u Galili lawa waigumgumna hi neiyai Yesu uyahina po hi lupali hi pa, ‘Yesu, lawa geke una wodadani.’

³³ Yesu lawana mitehi bolu hi nehalehi po hi nae uheiya. Ma Yesu nima gigena luwaga lawana u tanigana i houna luyehi po i kokoe. Ma nimana i luhowaya ma lawana menana i wodadani. ³⁴ Ma Yesu anai nugowiyuwana i galena watata hoi yada ma i yautu halena ma i paliweleya i pa, ‘Epapata,’ ponata, ‘Ona gunahoenimi!’ ³⁵ Yaka mala emosi ma lawana tanigana hi gunahoenihi ma menana i teyateya po emoemotana ina baha dumalu.

³⁶ Yesu bolu i paliwelehi i pa, ‘Ega tuwegana ona bahebaheya lawa uyahihi.’ Ma lawa ega hita geno, Yesu tuwegana hi dedeya lawa atapuhi uyahihi.

³⁷ Ma lawa hi nonoli ma hi goholihi, ega yaka hi pa, ‘Yesu a bagibagi hi dewadewa duma. Emoemotana taniga pupu ina baha po hina nonola ma menahi witewiteihi apo ina lidumaluhi po hina baha.’

8

*Yesu bolu gehouna i wianihi
(Matiu 15.32-39)*

¹ Ega houga ita dao ma bolu baneina gehouna hi nei Yesu uyahina ma ega hai am. Ega yaka Yesu a hewahewali i otugehi po i paliwelehi i pa, ² ‘Lawa geke a lunugotootogogena dumahi, babana iyeta tonuga mitehi ta memae ma ega hai yam. ³ Ma inapa anai omhilagehi a himilihi apo hoi tahaya kamnahi hina apapoe, babana gehouhi bala daodaohiyei hi nei.’

⁴ Ma a hewahewali hi pa, ‘Guyau, u hanapugeya tauta geke hoi balabala ta memae ma apo meka aniani ta tuhagaya po lawa ta wianihi?’

⁵ Ega yaka Yesu i lubayadehi i pa, ‘Omi palawa wabihaga he memae?’

Hi pa, ‘Palawa magouhi 7 he memae.’

⁶ I baha po lawa hoi hipuli hi tugula. Ma palawahi i winihi po Yaubada uyahina i wimaamala. Ma i’mtomutomu po a hewahewali i welehi po hi gutaya lawa uyahihi. ⁷ Yesu iyana muhomuhohi ega ita maga ma i winihi po i wimamala Yaubada uyahina ma a hewahewali i welehi po hi guta wiwila lawa uyahihi. ⁸ Lawa hi’mam po hi’mhoyougo ma yaniyani tupotupona hi tutuwaluhi naka poha magouhi 7 hi lihogohi. ⁹ Ma ololoto magouhi mei tausana wohepali i himili. ¹⁰ Ma Yesu a hewahewali mitehi wam hi geluya po hi damana Damanuta u tuponana.

*Palisi lawahi nugonugohi ipa wekiwekilala hina galeyaya
(Matiu 16.1-4)*

¹¹ Palisi lawahi hi nei Yesu uyahina po hi ludadani hi pa, ‘Nugonugoiyai wekiwekilala gehouna una wiatatiyeiyai po to hanapugem tam Yaubada uyahinei u nei.’

¹² Yesu i yautu halena ma i pa, ‘Awai binei geke hapanana manini wekiwekilalana o bibiheya? A baha duma uyahimi, apega wekiwekilala gehouna a wogeleteya uyahimi.’ ¹³ Ega yaka, i nehalehi po wamgei i damana u tupona.

Lupali wiatatiyanana

(Matiu 16.5-12)

¹⁴ A hewahewali hai palawa ega hita waya babana nugohi i guluwi ma hai palawa emosi hota hoi wam. ¹⁵ Yesu i baha i pa, ‘Ona galena imahi Palisi po Heloda lawahi hai palawa ani lihaahanana naka nugohine gowagowada.’

¹⁶ Yesu a hewahewali tunawahi ma hi ibaabani hi pa, ‘Geke a nugotuhuna binei ma ata palawa nugota i guluwi po ega tata waya.’

¹⁷ Yesu hai wibaabani i hanapugeya yaka i baha uyahihi i pa, ‘Awai binei o ibaabani palawa, bo? Ega palawa binei ata bahabaha, ma nugote nugonugomi hi kapala yaka u baha anohi ega ota nugotuhu tuhagahi.

¹⁸ “Waimatami ma ega ota ihalu, waitanigami ma ega ota launonola.”

¹⁹ Nugomi i guluwi? Hougana tausana nimitutu a ianihi palawa nimitutu uyahinei ma o laugogona meya poha wabihaga?’

Hi pa, ‘Poha magouhi 12.’

²⁰ Ma i baha meme i pa, ‘Hougana tausana wohepali a ianihi palawa magouhi 7 uyahihiyei, naka o tutuwaluhi poha wabihaga o lihogohi?’

A hewahewali hi pa, ‘Poha magouhi 7.’

²¹ Ega yaka i baha i pa, ‘Iyowai nugonugomi yohola ega hita lugiigilihi?’

Matakeke lawana Yesu i luyawahi u Besaida

²² Yesu a hewahewali mitehi hi damana po hi gota Besaida u meyageina, ma lawa matana keekena hi neiyai Yesu uyahina po hi lupali hi pa, ina wodadani. ²³ Ega yaka Yesu matakeke lawana u nimana i wogo ma meyagai hi nehaleya po hi nae uheiya, ma Yesu lawana matana luwaga i howahi ma nimana i hounihi u matana po i wihalehi ma i baha i pa, ‘Ginouli awai e gagalehi?’

²⁴ Ma tu matakeke i pa, ‘Lawa a gagalehi ma amaka mei mayau hina nena.’

²⁵ Ega yaka Yesu nimana i houna mehi u matana po nimana i wihalehi ma lawana i lumatabohoboho ma matana hi lugigilihi po ginouli atapuhi i galena imahiyehi. ²⁶ Ega yaka Yesu i paliweleya i pa, ‘Ega una nena bolu uyahihi, ma una dumalu po una nae om numa uyahina.’

*Pita i baha dumalu Yesu binei
(Matiu 16.13-20; Luka 9.18-21)*

²⁷ Yesu a hewahewali mitehi tupo Sisaliya Pilipai tahayanei hi nena ma i lubayadehi i pa, ‘Lawa hai winugonugotuhu hi pa tau iyai?’

²⁸ A hewahewali hi pa, ‘Lawa hi pa tam Yoni bapatiso, ma gehouhi hi pa tam Elaisiya lawa odubona, ma gehouhi hi pa tam tu bahapiko odubona gehouna.’

²⁹ Apoma a hewahewali uyahihi i baha nae i pa, ‘Ma taumi, omi nugotuhu o pa tau iyai?’

Ma Pita a baha i wimiheya i pa, ‘Tam, Yaubada a Besinana lawana.’

³⁰ Yesu i paliwelehi i pa, ‘Ega iyai gehouna ona palipaliweleya.’

*Yesu a hilage bahana i baha
(Matiu 16.21-28; Luka 9.22-27)*

³¹ Yesu tauna i bahena meya i pa, ‘Apo Lawa Moinau wiyuwa galenahi magomagouhi a wialonihi. Apo mi Yudeya hai tanitaniwaga po tu witalaguyaba babadahi po

lugagayo tanitaniwagahi hina wihinigigiyeu. Ma apo hina uniu po iyeta tonuga u mulina a towolo meme.’

³² Yesu a baha dumalu binei Pita i weluwaya po hi tunae uheiya ma i’mpaligudugudu uyahina ³³ Yesu i luha-gawileya po a hewahewali i galehi ma Pita i paliyeya i pa, ‘Tomodulele, una nehaleu om winugonugotuhu mei lawa hota hai winugonugotuhu, ma ega mei Yaubada a nugotuhu.’

³⁴ Yesu bolu po a hewahewali i paliwelehi i pa, ‘Inapa lawa awai nugonugona ina wotagou yaka a luyagohana ina palihaleya. Ma anani take ina awali ma ina wotagou.

³⁵ Apo iyawoi ega biugei hina hilage yaka apo yautuhi hina halehi. Ma iyawoi tau biugei ma tuwega dewadewana binei hina hilage apega yautuhi hina halehi. ³⁶ Inapa iyai ina wigapola дума yaka Yaubada a dewa apo ina winugoguluwi, naka apo awai dewadewana ina tuhagaya?

³⁷ Ma lawa a luyagohana naka ginouli baneina. ³⁸ Apo lawa awai tau ma u baha ubeihi ina ihinimaya geke hapana u matahi babana tu apapoe apo hina paliguyoguyougeya yaka tau Lawa Moinau u houga nei uyahina apo tauna a wihinimaeya. Naka hougana uyahina tau ma Amau po a tu winoyanoya waiwoiyawahi hai wasawasa namanamalinei a nei.’

9

Yesu galenana i buiya

(Matiu 17.1-13; Luka 9.28-36)

¹ Yesu bolu i paliwelehi i pa, ‘A baha дума uyahimi, gehoumi geke hosi o towotowolo apega ona hilage a sigana Yaubada a taniwaga waipoyana ina geleta po ona galeya.’

² Iyeta magouhi 6 hi kokoe ma Pita ma Yamesa ma Yoni tunawahi Yesu i weluwinihi po hi gae oya baneina

u tepana. Hai mae uyahina ma Yesu galenana i buiua u matahi, ³ po a luilui galenana i wakeke lagona duma po i namanamali ega mei iyai hoi hipuli kaleko ina deoya po wakekena. ⁴ Ma babada odubohi hi lugeletehi po Yesu mitehi hi ibaabani. Babadahi naka Mose ma Elaisiya.

⁵ Ma Pita i baha Yesu uyahina i pa, ‘Guyau, i haki duma po tauyai geka hosi. Apo kape tonuga to wogohi, emosi tam bimgei ma emosi Mose binei ma emosi Elaisiya binei.’
⁶ Pita a matouta binei ma i baha yababa.

⁷ Ma gahu i lutatahi ma gahuna u hinena pona hi noonoli i pa, ‘Natuwe geka, a luhogaleya; tauna ona wiponawogogeya.’

⁸ Mala emosi ma a hewahewali hi hagahagawila po ega lawa gehouna hita galeya ma Yesu tunawana i towotowolo.

⁹ Oyagei hi hopuhopu mai ma Yesu a hewahewali i paliwelehi i pa, ‘Ega lawa uyahihi ona bahebaheu, awai o gagalehi, a sigana tau Lawa Moinau hilage uyahinei apo a towolo meme. ¹⁰ Yesu a baha hi wiponawogogeya po ega hita wiyahoneya ma tamogi hi nugonugotuhu hi pa, ‘Hilage uyahinei towolo memena anona awai?’

¹¹ Ma Yesu uyahina hi lubayada hi pa, ‘Awai binei lugagayo tanitaniwagahi hi baheya hi pa, apo Elaisiya ina tahaya mai ma u mulina apo Besinana lawana ina nei?’

¹² Yesu i baha nae uyahihi i pa, ‘Naka moina dumana, Elaisiya ipa ina tahaya mai po ginouli atapuhi ina lidu-maluhi. Ma awai binei ma Yaubada a Buka uyahina hi gilugilumi hi pa, Lawa Moinau apo wiyuwa a tuhagahi po paliguyaguyau. ¹³ Ma tamogi Elaisiyana amaka i nei, ma hi wihinigigiyeya, mei Yaubada a Buka uyahina hi bahebaheya.’

*Alugo apapoena tewela uyahina Yesu i wiyagaya
(Matiu 17.14-21; Luka 9.37-43a)*

¹⁴ Yesu a hewahewali tonuga mitehi oyagei hi hopu mai po a hewahewali gehouhi hi tuhagahi ma lugagaya tani-taniwagahi mitehi he laugamobagibagi ma bolu baneina hi'mboina. ¹⁵ Hougana bolu Yesu hi galeyama hi goholihi ega yaka hi bulili po hi witutuhaga ma hi mamali.

¹⁶ Ma i lubayadehi i pa, 'Awai binei o laugamobagibagi?'

¹⁷ Bolu u hayahi lawa gehouna Yesu i paliweleya i pa, 'Bada, natuwe alugo apapoena i luyia ma a neneiyai uyahim po tam ega geke hota. Natuwe geke ega emoemotana po ina baha ¹⁸ ma houga gehouhi alugo apapoena e luyia ma e guli hoi hipuli po pulopulo gamonei he gelegeleta ma niwona e yamhanakidiyana ma e yamtata-momota. Ma om hewahewali uyahihi a baha ipa alugo apapoena hina wiyagaya ma ega emoemotahi.'

¹⁹ Yesu i baha i pa, 'Taumi hapa geke ega omi witu-magana. Houga a dao awai apo a meme liyanimi po a genogenogemi? Tewelana ona neiyai uyahiu.'

²⁰ Apoma tewelana hi neiyai Yesu uyahina ma alugona Yesu i galeyama i wimatauguuguwa po i peu hoi hipuli po i taatawa ma gamonei pulopulo hi gelegeleta.

²¹ Yesu tewelana a totogo i galeyama i lubayada amana uyahina i pa, 'Iyowai a totogo a dao?'

Tewela amana Yesu a baha i wimiheya i pa, ²² 'A habuluna ma i nei po geke hougana, ma alugo apapoena e ileta ipa ina lihilageni ma e haleya mayau ebebalana uyahina po gasi goila u hinena. Yaka emoemotam una lunugotootogoyai po una haguuiyai.'

²³ Yesu a baha i wimiheya i pa, 'Awai binei u baha u pa, "Emoemotam"? Ginouli atapuhi witumaganagei emoemotahi.'

²⁴ Mala emosi tewela amana i baha gonugonuwa i pa, 'A witumaganem, ma u witumagana ega ita lata yaka una haguwe.'

²⁵ Yesu bolu i gagalehi ma hi bulibulili mai u liyaliyana yaka alugo apapoena i paliyeya i pa, 'Alugo gumgum geke hougana una hopu haleya ega una luilui meya!'

²⁶ Ega yaka alugo i otu labatana ma tewelana i wimatauguuguwa po i guli hoi hipuli, ma alugo apapoena i hopu haleya, ma bolu tewelana hi galeya ma hi pa, 'Amaka i hilage!' ²⁷ Ma ega yaka Yesu tewela u nimana i wogo po i woiwoli po mitehi hi towotowolo.

²⁸ Yesu a hewahewali mitehi lawa hi nehalehi po hi nae numa u hinena po tunawahi ma hi lubayadeya hi pa, 'Iyowai po ega emoemotiyai alugo apapoena to wiyagaya?'

²⁹ Ega yaka Yesu hai baha i wimiheya i pa, 'Lupaligei emoemotana alugo apapoehi lawa u hinehi hina lupa hopu, ma ega awai gehouna.'

Yesu a hilage bahana i wiluwigaya

(Matiu 17.22-23; Luka 9.43b-45)

³⁰ Dobu naka hi nehaleya po hi damana Galili u tupona. Yesu ega nugonugona ipa lawa hai ani nae hina hanapugeya, ³¹ babana ipa a hewahewali ina wiatatiyehi. Ma i baha nae uyahihi i pa, 'Lawa Moinau apo hina houna damaneu lawa u nimahi po hina lihilageniu ma apo iyeta witonugana uyahina hilagei apo a towolo meme.' ³² A baha uyahihi ega hita nugotuhu tuhagaya ma hi nugolowo yaka ega hita lubayada meme uyahina.

Tu tahaya tauhi tu wimuli

(Matiu 18.1-9; Luka 9.46-50, 17.1-2)

³³ Hi geleta Kapaneum po hi lui hoi numa po Yesu a hewahewali i lubayadehi i pa, 'Awai hoi tahaya o yampaliwilewileya?' ³⁴ Atapuhi hi genuwana, matababana

hoi tahaya tunawahi ma hi wigamogahigahi wibadabada binei po hi wihinimaya.

³⁵ Yesu i tugula ma magouhi 12 i otugehi, po i baha uyahihi i pa, 'Apo iyai nugonugona po ina tahaya, tauna ina nugohopuhopu ma ina witubagibagi a lawa ubeihi.'

³⁶ Ega yaka tewela gehouna i waya po u naohi i witowoli ma i talahagauya ma i baha uyahihi ipa, ³⁷ 'Iyai gowaugei geke tewelana ina likaohaya yaka tau i likaohau. Ma iyai ina likaohau yaka ega tau tunawau ma tu himiliu i likaohaya.'

³⁸ Yoni i baha Yesu uyahina i pa, 'Bada, lawa gehouna gowamgei ma alugo apapoehi i iyagahi ma to baha po ipa ina wohouna, matababana tauna ega ata bolu u hinena.'

³⁹ Yesu i baha i pa, 'Ega ona yamgudugudu apo iyai manini ina dewadewahi gowaugei naka tauna ega ita pali-palidibogiu, ⁴⁰ babana iyai ega ita igawiyeta naka tulata. ⁴¹ A baha duma uyahimi, apo iyai goila ina welemi babana taumi Keliso a bolu, yaka a meiha apo ina tuhagaya.

⁴² 'Apo tu witumaganeu lawana a winugonugotuhu mei geke tewelana, ma lawa awai ina lipeuya, yaka a dumalu itapa gaima baneina u gadouna hita duli ma u boga dum-dum hita halena hopuneya. Ma ega ita dumalu ipa geke tu tapitapiyana ina dewaya po apapoe ina dewadewaya.

⁴³ Apo nimam ina laipeunim yaka una boli haleya. Naka ega apapoe awai babana nimam emosi yaka luyagohana apo una tuhagaya. Tamogi woapapoe dumana naka nimam luwaga a dewadewahi ma apo hina halena hopunem mayau ebebalana ega sigasigana uyahina. ⁴⁵ Ma apo aem ina laipeunim yaka una boli haleya. Naka ega apapoe awai, babana apo aem emosi yaka luyagohana una tuhagaya. Tamogi woapapoe dumana naka aem luwaga a dewadewahi ma apo hina halena hopunem mayau ebebalana uyahina. ⁴⁷ Apo gasi matam ina laipeunim yaka

una wahi haleya. Naka ega apapoe awai babana matam emosi yaka Yaubada anani taniwaga una luiya. Tamogi woapapoe dumana naka matam luwaga a dewadewahi ma apo hina halena hopunem mayau ebebalana uyahina.

⁴⁸ Tupo noka uyahina,

“Motamota hai ani mae
ma mayau ebalana ega ita bohoboho.”

⁴⁹ ‘Gasi atapumi mayau ebebalana apo ina widewadewami, mei niha aniani e idewadewaya.

⁵⁰ ‘Niha ginouli dewadewana ma dagihana ina kokoe ega emoemotana po ina dagiha meme. Niha naka omi dewa. Dewa dewadewana ona wibagibagi po omi lawa mitehi ona nugoemota.’

10

Yesu a wiatatiyana wihulu binei

(Matiu 19.1-12; Luka 16.18)

¹ Yesu a hewahewali mitehi Galili hi nehaleya po hi nae Yudeya u tupona po Yodani goilana hi damani po lawa hi galeyaka yaka bolu hi'mboina nae ma a dewa tauna bolu uyahihi i iatatiyana.

² Ma Palisi lawahi hi nei Yesu uyahina ipa hina ludadani hi pa, ‘Iyowai apo lawa agona ina nehaya naka apapoe?’

³ Yesu i lubayadehi i pa, ‘Iyowai Mose a lugagayo uyahimi?’

⁴ Palisi lawahi hi pa, ‘Mose lugagayo i pa, apo lawa agona ina hahaleya yaka giluma gehouna ina gilumi po wawinena ina weleya ma apoma ina wihulu.’

⁵ Ega yaka Yesu i paliwelehi i pa, ‘Mose lugagayona i welewelemi matababana omi nugokapala tepanei.

⁶ Houga a wawala uyahina Yaubada lawa luwaga i wawalihi oloto ma wawine. ⁷ Oloto amana ma hinana ina nehalehi po agona ina waya po mitehi hina megogona.

⁸ Yaka hai luwaga hina wihiniemosi ma ega hini luwaga.
⁹ Oloto ma wawine hai tawine Yaubada i popo emotehi, ega lawa hina lupelupena halehi.’

¹⁰ Yesu bolu uyahihi a wiatatiyana i luwegahi ma hi gunawilehi hai numa uyahina, ma a hewahewali Yesu hi lubayadeya a baha wihulu binei. ¹¹ Ega yaka Yesu i paliwelehi i pa, ‘Oloto awai agona ina haleya ma wawine gehouna ina lawagi naka e matamatamaga. ¹² Ma wawine awai agona ina haleya ma oloto gehouna ina lawagi naka e matamatamaga.’

Yesu logaloga i kawaidewedewehi
(Matiu 19.13-15; Luka 18.15-17)

¹³ Ma lawa gehouhi logaloga hi nehi mai Yesu uyahina ipa ina wotepanihi ma a hewahewali hi paliyehi. ¹⁴ Ma Yesu i gagalehi po nugonugona i apapoe hai baha binei yaka i baha i pa, ‘Logaloga ona palihalehi po hina nenei uyahiu ma ega ona guduguduhi. Matababana lawa mei geke logalogahi apo Yaubada anani taniwaga hina luyia. ¹⁵ A baha duma uyahimi, apo iyai Yaubada anani taniwaga ina luyia ipa nugonugona ina dewaya po mei logaloga hai winugonugotuhu.’ ¹⁶ Yesu logaloga i gunihi po u nimana ma i kawaidewedewehi.

Tu wigapola
(Matiu 19.16-30; Luka 18.18-30)

¹⁷ Yesu i wotowolo po tahayagei i nenei ma tu wigapola lawana i bulili mai po i tutunei i mtutonetonena u matana ma i lubayada i pa, ‘Bada dewadewam, apo awai a dewaya po luyagohana tuwetuwenai Yaubada ina weleu?’

¹⁸ Ma Yesu i paliweleya i pa, ‘Om winugonugotuhu awai binei u kawaidewadewageu? Ega iyai ita dewadewa ma Yaubada tunawana. ¹⁹ Lugagayo u hanapugehi hi pa, “Ega una yamunugo, ega una matamatamaga, ega una

danedanene, ega una igou koyakoyama, ega koyamagei una laugapola, amam ma hinam una wiyateyatehi.” ’

²⁰ Ma lawana i baha i pa, ‘Bada, geke lugagayohi a habuluwe a wootagohi ma i nei po amalai.’

²¹ Yesu lawana i galena lunugotootogogeya ma i pa, ‘Ginouli emosi hota ega uyahim. Om gapola mago-magouhi una gimalena halehi po monehi tu dayadayabu una welehi, ma una nei po una wotagou. Yaka apo hoi yada una wigapola.’

²² Hewalina Yesu a baha i noonoli po anai nugodubuna i gunawilena meya, babana a gapola hi maga duma.

²³ Yesu i luhagawileya po a hewahewali uyahihi i pa, ‘Tu wigapola lawahi hai lui Yaubada anani taniwaga uyahina i witai.’

²⁴ A baha geke uyahina ma a hewahewali hi goholihi yaka Yesu i pa, ‘U logaloga Yaubada anani taniwaga luina i witai duma. ²⁵ Kamela ega emoemotana heyau domona ina honogi. Ma tu wigapola lawana a lui Yaubada anani taniwaga uyahina i wipilipili lagona apoma noka kamela a honoga.’

²⁶ Yesu a baha uyahina ma a hewahewali hi nugogohola duma po hi lubayada hi pa, ‘Heki, iyai apo luyagohana ina tuhagaya?’

²⁷ Yesu i galehi po i kokoe ma i baha uyahihi i pa, ‘Lawa uyahihi luyagohana tuhagana ega emoemotahi ma Yaubada uyahina ginouli atapuhi emoemotana.’

²⁸ Ega yaka Pita i baha nae i pa, ‘Una galey a gapola atapuhi to nehalehi po to wootagom.’

²⁹ Ma Yesu i baha uyahihi i pa, ‘A baha duma uyahimi, apo iyai a meyagai bo walewalehina bo nounouna bo hinana po amana bo natunatuna bo a tano tau biugei po gasi tuwega dewadewana binei ina nehalehi, ³⁰ tauna geke hougana ginouli magomagouhi ina tuhagahi Yaubada

uyahinei, a numa ma walewalehina ma nounouna ma hinahinana ma natunatuna ma a tano apo ina tuhagahi ma lawa apo hina widibogi ma tamogi houga he nenei luyagohana ega sigana apo ina tuhagaya. ³¹ Ma amalai gehouhi he tahatahaya apo hina wimuli. Ma amalai gehouhi he imuli apo hina tahaya.'

*Yesu a hilage bahana i witonugaya
(Matiu 20.17-19; Luka 18.31-34)*

³² Noka hougana hi nena u Yelusalem po Yesu i tahaya ma a hewahewali hi nugohela ma tu wotagona gehouhi hi matouta duma hi gegae Yelusalem binei. Hoi tahaya ma a hewahewali i paliwelehi apo awai hina gelegeleta uyahina binei i pa, ³³ 'Tauta ta nena u Yelusalem apo Lawa Moinau hina palihaleu, tu witalaguyaba babadahi ma lugagayo tanitaniwagahi u nimahi apo u hilage binei hina taniwaga. Ma hina palihaleu tu meuputa hai tu wigawiya u nimahi po ³⁴ apo hina paliguyoguyougeu ma hina howahowau po hina kodikodiliu po ina kokoe ma apo hina lihilageniu. Ma iyeta tonuga hina kokoe apo a towolo meme.'

*Yamesa ma Yoni hai lupali Yesu uyahina
(Matiu 20.20-28)*

³⁵ Yamesa ma Yoni, Sebedi natunatuna, hi nei Yesu uyahina po hi baha hi pa, 'Bada, to nei uyahim po to lubayadem.'

³⁶ Yesu i pa, 'Awai nugonugomi?'

³⁷ Hi baha uyahina hi pa, 'Apo om wasawasa una tutuhagaya hougana, ma emoemotana apo tata tugula gogona gehouna u awala hinebawam ma gehouna u keham.'

³⁸ Ega yaka Yesu i baha nae uyahihi i pa, 'Omi lupali anona ega ota hanapugeya. Emoemotami apo wiyuwa ani umana a umumaya taumi gasi on'umaya? Emoemotami apo hilage bapatisona a wiwaya taumi ona waya?'

³⁹ Ma hi pa, ‘Emoemotiyai.’

Ega yaka Yesu i paliwelehi i pa, ‘Naka moina, apo wiyuwana a umumaya taumi on’umaya po hilage a tutuhagaya apo taumi ona tuhagaya. ⁴⁰ Ma tamogi ega emoemotau po a taniwaga po ona tugula u awala hinebawau bo u awala kehau. Yaubada tauna e woononogo iyawoi apo hina tugula.’

⁴¹ Ma a hewahewali magouhi 10, Yamesa ma Yoni hai lubayada hi noonoli po hi luuyogigai. ⁴² Yesu i boinihi po i baha nae uyahihi i pa, ‘O hanapugeya tanitaniwaga hipuligei lawa uyahihi hi taniwaga kadidili duma, po tauhi mei tu wasawasa. ⁴³ Ma taumi ega ipa naka pitenana ona dewadewaya. Apo u hayami tam iyai ipa una witaniwaga, yaka una witubagibagi om lawa ubeihi. ⁴⁴ Apo gasi iyai u hayami ipa ina tahaemi, yaka tauna a lawa ubeihi ina witupupoula. ⁴⁵ Mei gasi tau Lawa Moinau a nenei hoi hipuli ega ipa lawa biugei hina bagibagi, ma tau ipa a witubagibagi lawa ubeihi, po yautuwe a palihaleya lawa magomagouhi ubeihi ipa a lupenihi.’

Batimeyo matana i lugiigili

(Matiu 20.29-34; Luka 18.35-43)

⁴⁶ Yesu a hewahewali mitehi hi geleta Yeliko po ipa hina nehaleya ma lawa matana keekena gowana Batimeyo babana Timeyo natuna tahaya u liyaliyana i tugutugula, ma gapola i lulupali. ⁴⁷ Ma tuwega i nonoli ipa Yesu lawa Nasaletagei, yaka i otu i pa, ‘Yesu, Dawita gogana, hilaki uta lunugotootogoeu!’

⁴⁸ Ma lawa magomagouhi hi paliyeya hi pa, ‘Hei, una genuwana!’

Tamogi i otu labatana i pa, ‘Tam Dawita gogana, una lunugotootogoeu!’

⁴⁹ Yesu i tutowolo ma i baha i pa, ‘On’otugeya.’

Ega yaka tu matakeke hi otugeya hi pa, ‘Una kaoha! Una towolo, Yesu e ototugem.’ ⁵⁰ Mala emosi ma a lupulu i halehi ma i wotowolo po i nae Yesu uyahina.

⁵¹ Yesu i lubayadeya i pa, ‘Om luhogala awai uyahim a dewaya?’

Tu matakeke i pa, ‘Guyau, u luhogala ipa matau hina dewadewa.’

⁵² Ma Yesu uyahina i baha i pa, ‘Una nae. Om witumagana i luyawahim.’ Mala emosi ma matana i galeneya ma Yesu hoi tahaya i wotagoya po hi nae.

11

Yesu a lui Yelusalema

(Matiu 21.1-11; Luka 19.28-40; Yoni 12.12-19)

¹ Hi nae Yelusalema u liyaliyana po hi geleta u Betepage po u Betani naka oya Oliweta uyahina. Yesu a hewahewali luwaga i himila tahaehi i pa, ² ‘Meyagai u naomi ona nae po ona luluiya naka hota doniki wouna yohola ega hita geluya ma e memae, apo ona tuhagaya. Ona lupeni po ona neiyai geke hosi. ³ Ma inapa iyai ina lubayademi ina pa, “Awai binei o lupelupeni?” yaka ona pa, “Guyau ipa ina wibagibagi ma apo ina gunawileya.” ’

⁴ Hai luwaga hi nae po hi geleta meyagai uyahina. Ma hi galeyadeya doniki anai lutamina i memae numa u matetana. Ega yaka doniki lutamina hi lupelupeni. ⁵ Ma lawa hi pa, ‘Hei, awai binei doniki naka o lupelupeni?’

⁶ Ega yaka hi pa, ‘Guyau i pa houga kuku hotana ina wibagibagi ma apo ina himila meya,’ po ega yaka hi palihaleya. ⁷ Apoma donikina hi niyeya Yesu uyahina, po hai kalekoge donikina upuna hi lutouli ma Yesu i gelu. ⁸ Ma lawa magomagouhi hai kalekoge tahayana hi lutouli ma lawa gehouhi mayau luguluguhi hi bolih po a tahaya

hi lutouli. ⁹ Ma lawa u naonei po mulinei hi nena ma hi ototu po hi wotalagae hi pa,
‘To wotalagiyem!’

‘Guyau gowanei e nenei Yaubada ina kawaidewedewem!’

¹⁰ ‘Gogata Dawita anani taniwagagei e nenei Yaubada ina kawaidewedewem!’

‘Ani’mhuna дума tam Gegewahagam uyahim!’

¹¹ Hougana Yesu i geleta Yelusalem po i lui numa dalabu baneina uyahina po ginouli atapuhi i galehi numa dalabu u hinena. Ma amaka aibiga yaka a hewahewali magouhi ¹² mitehi hi gunawilehi u Betani po noka hotanana hi eno.

Yesu mayau i paligubaya
(*Matiu 21.18-19*)

¹² Malatomtomgei Yesu a hewahewali mitehi Betanigei hi gunagunawilehi, po hoi tahaya Yesu am i hilage. ¹³ Ma i gagalena nae po mayau mei mabewa i galeya yaka i nae u liyaliyana ipa apo ugonana ina tami. Ma mayouna ega ugonana ma lugu yawa babana ega hai houga ugo. ¹⁴ Ega yaka Yesu mayau i paliyeya i pa, ‘Apega ugomgei lawa hina am a sigana.’ Ma a hewahewali hi nonoli mayau uyahina i bahabaha nae.

Yesu tu gimala i wiyagahi numa dalabu u hinena
(*Matiu 21.12-17; Luka 19.45-48; Yoni 2.13-22*)

¹⁵ Hougana hi geleta Yelusalem po Yesu numa dalabu baneina i luiya ma i wiwawala po tu gimagimale i wiyagahi ma gasi mone tu wiyawepeli hai pata i lugoluhi ma bunebune tu gimalahalenahi hai ani tugula i lubuiya. ¹⁶ Ma i taniwaga po ipa ega iyai hai gapola numa dalabu u hinena ina awawala. ¹⁷ Ega yaka Yesu lawa i guguyahi i pa, ‘Yaubada a Buka gilugiluma uyahina i baheya i pa, “U numa tupo wohepali hai ani lupali binei.”’
Ma taumi o buiya po tu danedanene hai ani megowada.’

¹⁸ Ma tu witalaguyaba babadahi po lugagayo tanitaniwagahi a baha hi nonoli po hi luuyogigai ma hi pa, mata awai uyahinei ma apo hina lihilageni. Ma lawa atapuhi Yesu a guguya nugohi i waya po tanitaniwaga lawa hi matutehi po ega Yesu hita womomohi. ¹⁹ Ma amaka aibiga yaka Yesu a hewahewali mitehi Yelusalem hi nehaleyapa po hi nae Betani u tuponana.

Yesu mayau i palipaligubaya i kokodila

(Matiu 21.20-22)

²⁰ Yesu a hewahewali mitehi malatomtom kikina hi wotowolo po hi nena Yelusalem po hoi tahaya ma Yesu mayau i palipaligubaya hi gagaleyapa atapuna amaka i kokodila. ²¹ Ega yaka Pita Yesu a wogalahi i nugotuhuya yaka i baha i pa, 'Guyau, mayau una galeyapa u palipaliyeyapa po amaka i kokodila.'

²² Yesu a hewahewali hai wibaabani i nonoli yaka i baha uyahihi i pa, 'A baha duma uyahimi, ²³ apo iyai oya geke uyahina ina baha po ina gunawotowi po u boga ina yoli, apegapa anai nugoluwaluwagana ma inapapa anai witumaganana yaka apo ina wiponawogogeyapa. ²⁴ A baha uyahimi, anai witumaganami ona laupali po omi luhogala awai Yaubada uyahina ona paligeletehi yaka apo ona tuhagaya. ²⁵ Ma omi lupali hougahi uyahihi lawa hai apapoe uyahimi ona nugotuhuya yaka ona paligigilihi. Uyahinei Amami hoi yadapa apo omi apapoe ina paligigilihi. [²⁶ Inapapa lawa hai apapoe uyahimi ega ona paligigilihi yaka Amami hoi yadapa omi apapoe apegapa ina paligigilihi.]'

Yesu a bagibagi taniwagana

(Matiu 21.23-27; Luka 20.1-8)

²⁷ Yesu a hewahewali mitehi hi geleta Yelusalem po i lui numa dalabu u hinena i lautowolo nae ma mi Yudeyapa hai tanitaniwaga po tu witalaguyaba babadahi po lugagayo

tanitaniwagahi hi nei uyahina, po Yesu hi lubayadeya hi pa, ²⁸ ‘Witaniwaga awai u waya po geke ginoulihi e dewadewahi, bo iyai geke witaniwagana i welem?’

²⁹ Yesu hai baha i wimiheya i pa, ‘Hapali tau gasi u lubayada a welemi, po ona wimiheya yaka apo omi lubayada a wimiheya, po iyai geke witaniwagana i weleu.

³⁰ Yoni a witaniwaga yadei i nei bo lawa uyahihiyei i nei po i ibapatiso? Ona paliweleu.’

³¹ Ma tunawahi u hayahi hi ibaabani hi pa, ‘Apo awai ta baheya? Apo tana pa, “Yadei,” apo ina pa, “Awai binei ega ota witumaganeya?” ³² Ma apo tana pa, “Lawa uyahihiyei,” yaka apo bolu hina luyogigai uyahita.’ (Babana lawa hai winugonugotuhu naka Yoni tu bahapiko gehouna.)

³³ Ega yaka a baha hi wimiheya hi pa, ‘Ega tota hanapugeya miyei i nei.’

Ma Yesu uyahihi i baha i pa, ‘Tau gasi apega a paliwelemi witaniwaga awai a waya po geke ginoulihi a dewadewahi.’

12

Bada a tano tu bagibagiyena (Matiu 21.33-46; Luka 20.9-19)

¹ Apoma Yesu i wiwawala po paliluwaluwahi lawa i paliwelehi i pa, ‘Lawa gehouna gologolowa ugonu uyahina wine he dewadewaya i lupehiyeya. Ma gali i dewaya po i wiwila, ma wine pihagana i dewaya, ma tanona u hinena ani luwiyau numana i wogoya, ma tu galena itete hai ututu i lawi ma i nehalehi po i nae bala daodaona.

² Omlohina hougana uyahina badana a hewali i himili po i nae tano tu galena itete uyahihi ipa ugonu tupona hina weleya. ³ Tamogi tano tu galena itete badana a hewali hi wilawi ma a nima kwakwawina hi himili po i

gunawileya. ⁴ Ega yaka badana a hewali wiluwagana i himili po i nae uyahihi po unununa hi hedali po anai wihinimayana i gunawileya. ⁵ Ma gehouna i himili po hi lihilageni ma atapuhi naka dewana uyahinei hi dewahi gehouhi hi wilawihi ma gehouhi hi lihilagenihi.

⁶ ‘A hewahewali atapuhi i himilihi po hi kokoe. Ma tauna natu hotana i lauhogaleya tunawana i tupo. Ega yaka i himili tano tu galena itete uyahihi i pa, “Geka natuwe yaka apo hina wiyateyateya.”

⁷ ‘Tamogi hougana tano tu galena itete natunana hi galeya yaka tunawahi hi ibaabani hi pa, “Tanona muliyei tu witaniwagana geegeka. Tan’uni po geka tanona ipa ina nenaeyahina naka apo ina wigalitiyei.” ⁸ Ega yaka hi womomohi, po hi lihilageni po hi halena hopuneya tanona uputana.’

⁹ Yesu i lubayada i pa, ‘Tanona taniwagana apo tano tu galena itete iyowai ina dewahi? Apo ina nei po ina unihi ma tano tu galena itete gehouhi u nimahi tanona ina houni. ¹⁰ Nugote Yaubada a Buka hi gilugilumi, yohola ega ota nugotuhu tuhagaya i pa, “Ogolana tauna tu lunuma hi ihinigigiyeya amalai i gunabuiya po i dewadewa lagona.

¹¹ Naka Guyau a bagibagi uyahita ani nugogohola u matata.”’

¹² Yesu a paliluwaluwa hi noonoli po uyahinei tanitaniwaga hi pa tauhi ubeihi ita’mpaliluwaluwa ma ipa hina numa panipani ma tamogi bolu hi matutehi. Ega yaka hi nehaleya po hi nae.

*Sisa mi Loma hai wasawasa a takisi
(Matiu 22.15-22; Luka 20.20-26)*

¹³ Ega yaka Palisi lawahi po Heloda hai bolu hi nei Yesu uyahina po ipa hina lubayadeya po a baha powa hina tuhagaya. ¹⁴ Ma hi liya nae Yesu uyahina po hi

pa, ‘Bada, to hanapugem tam lawa dumadumalum ma lawa kadikadidilihi ega uta genogenogehi. Ma Yaubada a tahaya dumadumaluna e bahebaheya lawa atapuhi u matahi. Ma iyowai, mi Loma hai taniwaga ta wotagoya po takisi ta huhouni, bo ega? ¹⁵ Sisa ta weleweleya bo ega?’

Ma Yesu amaka hai lubayada koyakoyama i hanapuya yaka i pa, ‘Awai binei o laudadaniu? Ipa lubayada geke uyahinei ma ona paniu. Ma heki, naka monena ona weleu po a galeyau.’ ¹⁶ Ega yaka mone hi weleya po i lubayadehi i pa, ‘Iyai tepana galenana po gowana geke monena uyahina?’

Hi baha uyahina hi pa, ‘Sisa galenana.’

¹⁷ Ega yaka Yesu uyahihi i baha i pa, ‘Heki, ginouli awai Sisa galinei Sisa ona weleya. Ma ginouli awai Yaubada galinei Yaubada ona weleya.’

Yesu a baha hi nonoli po hi nugogohola duma.

Hilage towolo memena

(Matiu 22.23-33; Luka 20.27-40)

¹⁸ Sadusi hai bolu lawahi hilage towolo memena ega hita itumaganeya. Tauhi hi nei Yesu uyahina, ¹⁹ po hi lubayadeya hi pa, ‘Bada, Mose geke lugagayona ubeiyai i gilumi i pa, “Oloto awai ina tawine po ega ina winatuna ma ina hilage, apo walehina hiwapena ina lawagi po hina winatuna yaka naka popoyana galinei.” ²⁰ Lawa gehouna natunatuna ololotohi magouhi 7. Tutuwoga i tawine po ega natuna ma i hilage. ²¹ Ma ega yaka tu hulatuna hiwapena i lawagi po ega gasi natuna ma i hilage. Ma witonugahi hai hiwapena i lawagi po gasi ega natuna ma i hilage. ²² Atapuhina magouhi 7 ega hita winatuna. Ma wawinena tunawana i memae po i hilage. ²³ Uyahinei ma hoi towolo meme wawinena apo agona iyai? Matababana magouhi 7 i lawaga pahihi.’

²⁴ Ega yaka Yesu i baha nae uyahihi i pa, ‘Taumi naka o koyakoyamena memi babana Yaubada a Buka gilugilumana ega ota hanapugeya, ma gasi a wipoya ega ota hanapugeya. ²⁵ Ma houga towolo meme uyahina apo tauhi tu hilage hina towolo apega hina tawitawine po apega hina itawinehi, tamogi hai mae yada uyahina tauhi ani galenahi mei tu winoyanoya mi yadena. ²⁶ Ega Mose a buka ota hiyawa tuhagaya. Mayau towotowolona i alalahi houkana Mose i limoinea naka lawa hoi hilage he towotowolo meme. Noka houkana Yaubada i baha nae uyahina i pa, “Abelham a Yaubada tau, po Isako a Yaubada tau, po Yakobo a Yaubada tau.” ²⁷ Tauna ega lawa hilahilagehi hai Yaubada ma lawa lauyagohanahi hai Yaubada. Yaka taumi omi baha ega hita dumalu.’

Taniwaga baneihi

(Matiu 22.34-40; Luka 10.25-28)

²⁸ Lugagayo taniwagana gehouna lubayadahi anohi i nonolihi po Yesu a baha hi dumalu duma. Ega yaka lawana i nae Yesu uyahina po i lubayada i pa, ‘Yaubada a lugagayo awai i geduma?’

²⁹ Ega yaka Yesu i pa, ‘Geka lugagayo baneina: taumi mi Isalaela ona lutanigana imahi, Yaubada tunawana ata Guyau. ³⁰ Guyau om Yaubada luhogalam atapunei po alugom atapunei po nugonugom atapunei po omi kadidili atapunei una luhogaleya. ³¹ Ma geka lugagayo wiluwagana: lawa u liyaliam tu mae una luhogalehi po mei e lauhogalena mem.’

³² Lugagayo taniwagana Yesu a baha i nonoli po i baha i pa, ‘Bada, om baha atapuna nonolana uyahiyai i dewadewa duma po gasi hi dumalu duma matababana Yaubada tunawana ata Guyau ma ega Guyau gehouna ita memae. ³³ Nugote gamogamo po ani’mbenena atapuhi

ta italguyabehi Yaubada uyahina naka ginouli habuluhi, ma ginouli baneihhi naka Yaubada nugonugota atapunei ta luhogaleya po ata hanapu atapunei ta luhogaleya. Ata kadidili atapunei ta luhogaleya ma ata lawa ta luhogalehi po mei ta lauhogalena meta.'

³⁴ Yesu lawana a baha hanahanapu i nonoli yaka i pa, 'Tam Yaubada anani taniwaga uyahinei ega uta mebala dao.' Ma lawa hi lowogeya po ega hita lubayabayadena gawahi.

Besinana lawana Dawita guguninei
(*Matiu 22.41-46; Luka 20.41-44*)

³⁵ Hougana Yesu i iatatiyana numa dalabu u hinena po lubayada gehouna i welehi i pa, 'Iyowai ma lugagayo tanitaniwagahi hi pa Besinana lawana naka apo Dawita gogana? ³⁶ Ma Alugo Woiyawa nugotuhu Dawita i weleya po Besinana lawana i kawaiyougeya i pa, "Yaubada i baha u Guyau uyahina i pa, 'U awala hinebawau una memae a sigana om gawiya a houna hopunehi po aem ani luhanatanahi.' "

³⁷ Noka hougana Dawita Besinana lawana i kawaguyougeya. Uyahinei Dawita ega Besinana lawana gogana dumana.'

Bolu Yesu a baha hi nonoli po hi kaoha duma.

Yesu lugagayo tanitaniwagahi i kawaiapaoenihi
(*Matiu 23.1-36; Luka 20.45-47*)

³⁸ Ma a wiatatiyana uyahinei i paliwelehi i pa, 'Lugagayo tanitaniwagahi ona gagalena imahiyehi. Tauhi hai luhogala ipa luilui daodaohi hina otenihhi ma hina nena, ma ani gimala dobuna uyahina lawa wiyateyategei hina maamalihhi. ³⁹ Tauhi hai luhogala hoi numa dalabu ani tugula dewadewahi po hoi toleha hai ani tugula gegehi.

⁴⁰ Ma koyamagei hiwahiwape hai numa gapolahi he danedanenehi ma lupali daodaohigei galena koyakoyama he dewadewaya. Tauhi hai wimeiha apo ina lata duma.’

Hiwape anani'mbenena

(Luka 21.1-4)

⁴¹ Yesu i nei hoi numa dalabu mone ani hounana u liyaliyana i duhuduhuna, ma lawa hi yambenena ma Yesu tu wigapola hai ombenena baneihi hi huhouna ma i gagalehi. ⁴² Ma gasi i gagalena ma hiwape wodayadayabuna mone luwaga habuluhi mei toea emosi i hounihi.

⁴³ Ma Yesu a hewahewali i boinihi ma i paliwelehi i pa, ‘A baha duma uyahimi geka hiwapena wodayadayabuna i houna lagona ma apoma atapuhina. Matababana atapuhina hai omteletelenagei hi houna ma tauna a wodayadayabu u hinena ma mone atapuna i tutuhagaya i houna pahi.’

13

Yesu a bahapiko waisigana

(Matiu 24.1-2; Luka 21.5-6)

¹ Yesu a hewahewali mitehi numa dalabu baneina uyahinei hi hopu mai po a hewali gehouna Yesu uyahina i pa, ‘Bada, numa geka galenahi hi dewadewa duma, gaima baneihi uyahihiyei hi dewahi.’

² Ega yaka Yesu a baha i wimiheya i pa, ‘Geka numahi gaima uyahihiyei hi dewahi po o gagalehi, houga e nenei apega gaima gehouna u uyawena ina memae. Atapuna apo hina dubadubalena pahi.’

Pilipili po hiniwiyuwa

(Matiu 24:3-14; Luka 21:7-19)

³ Yesu i gae oya Oliweta u tepana po i tugula, ma i gagalena damana Yelusalem numa dalabu baneina

uyahina. Pita ma Yamesa ma Yoni ma Andulu tunawahi hi nei Yesu u liyaliana, ⁴ po hi pa, ‘Una paliweliyai om baha anona meyanai apo ina geletai? Ma wekiwekilala awai una baheya po to galeya yaka apo to hanapugeya ginoulihi u bahebahehi apo kikina ma hina geleta?’

⁵ Ega yaka Yesu uyahihi i pa, ‘Ona gagalena imahi po ega iyai ina inepowami. ⁶ Matababana lawa hi maga apo hina towolo po gowaugei hina koyama hina pa, “Tau Yaubada a Besinana lawana,” ma lawa magomagouhi hina koyamehi po hina wotagohi. ⁷ Hougana gawiya po witona tuwegahi ona noonolihi ega ona matomatouta babana geke dewahi apo hina wawala tahaya. Tamogi houga sigasigana yohola. ⁸ Tupo geha ma tupo geha apo hina wigawiya po ani taniwaga geha ma ani taniwaga geha apo hina wigawiya. Ma apo guhuguhu tupo gehouhi uyahihi hina geleta ma gomala baneihi. Geke ginoulihi naka houga witai anani wawala dumana.

⁹ ‘Ma lawa ona galena imahiyehi, babana tauhi apo hina niyemi po hina libahibahimi hai omboina uyahihi ma hai numa dalabu uyahihi apo hina wilawimi. Ma gowau binei apo hina niyemi taniwaga baneihi po wasawasa uyahihi. Ma naka omi gaogao ipa tuwega dewadewana ona nohaya. ¹⁰ Ma tuwega dewadewana ona noha tahaeya hipuli atapuna uyahihi ma apoma muliyei houga apa-poe ina geleta. ¹¹ Hougana apo hina panimi po hina niyemi libahibahi binei ega ona genogeno ipa apo awai ona baheya uyahihi. Yaubada tauna apo omi baha ina woogeleteya u nugonugomi naka houkana uyahina baha awai o bahebaheya ega tunawami, ma Alugo Woiyawa apo ina wiatatiyemi omi wibaabani uyahihi.

¹² ‘Houga naka uyahihi apo lawa walehina ina wi-hinigigiyeya po tanitaniwaga ina weleya po hina li-hilageni mei amamahi naka pitenana apo natunatuhi

hina wihinigigiyehi, apo gasi natunatuhi amamahi hina wihinigigiyehi. ¹³ Apo gowau binei ma lawa atapuhi hina wihinigigiyemi. Ma apo iyawoi uyahimiyei hin'omtaibagibagi ma hina towolo kadidili po houga a siga uyahina, luyagohana apo hina tuhagaya.

Houga woapapoe dumana
(*Matiu 24:15-28; Luka 21:20-24*)

¹⁴ 'Apo yohola wekiwekilala naka ginouli waigola dumana ona galey a tupo waiwoiyawana uyahina e towotowolo (taumi tu'mhiyawa ona wileta po baha geke anona ona hanapugena imahiyeya) ma iyawoi Yudeya u tupona ona memae yaka ona lowo gae u oya. ¹⁵ Apo tam iyai om numa uputana una memae, yaka una lowo yagiyagina, ma ega una luilui hoi numa om gapola ubeihi. ¹⁶ Apo tam iyai hoi tano una wobagibagi, yaka ega om luilui binei una gunagunawilem. ¹⁷ Ma wiwine tu koikoiba po tu wigugu houga noka uyahina tauhi tu nugodubu. ¹⁸ Ma ona laupali omi lowo hougana binei, po ega houga wayau uyahina ona nena. ¹⁹ Houga witai banei dumana, babana Yaubada a wiwawala uyahinei ma i nei po amalai ega kikina witai mei geke pitenana, ma houga he nenei uyahihi a pega witai hina geleta meme. ²⁰ Iyeta witai noka itapa Guyau hougana ega ita likukuya apo lawa atapuhi hita hilage pahihi, ma Guyau hougana apo ina likukuya, babana a lawa i inaganihi ubeihi. ²¹ Apo lawa gehouna ina paliwelemi ina pa, "Ona galey a, geke bo noka Besinana lawana," ega ona itumaganeya, ²² Matababana Besinana koyakoyama po tu bahapiko koyakoyama apo hina geleta po wekiwekilala po manini lawa u matahi hina wogeletehi, po Yaubada a bolu i inaganihi kikina apo hita koyamehi. ²³ Uyahinei ona galena itete memi dewa

geka uyahihi babana palihanapu atapuna amaka a bahehi uyahimi.

Yelusalem a peu binei Yesu i baheya
(*Matiu 24:29-31; Luka 21:25-28*)

- ²⁴ ‘Houga witai u mulina,
“Kabudala a kadidili apo ina tapiya
ma wamahaia yayatana ina wigahugahu.
²⁵ Ma yada ubonahi apo hina peu hopu mai
ma yada ginouli atapuhi hai kadidili apo hina
tapiya.”
²⁶ Apoma apo Lawa Moinau anai wipoyau po anai wa-
sawasau ona gagaleu ma yaloigei a nei. ²⁷ Ma apo u
tu winoyanoya a himilihi hipuli atapuna, togowa mata
wohepali i nae po yada a siga uyahihi po u lawa a inaganihi
hina welugogonihi po hina nei uyahiu.

I galugalu gehouna
(*Matiu 24:32-35; Luka 21:29-33*)

- ²⁸ ‘Ani galena a paliwelemi po ona nugonugotuhuya, i
galugalu houkana uyahina ta hanapugeya naka ega daona
ma apo higolo ina wawala. ²⁹ Yaka wekiwekilala awai
a palipaliwelemi hina wawala ma ona galehi yaka ona
hanapugeya u houga gunawilana ega daona ma apo ina
geleta babana hoi mateta a towotowolo. ³⁰ A baha duma
uyahimi, geka ginoulihi atapuhi apo hina wawala tahaya
ma apoma geka hapanana lawahi hina hilage pahihi.
³¹ Yada po hipuli apo hina yababa ma tau u baha apega
ina yababa.

A houga nei kabudalana ega tata hanapugeya
(*Matiu 24.36-44*)

- ³² ‘Iyeta awai bo kabudala gaogaona awai apo a gu-
nagunawilena meu ega iyai gehouna ita hanapugeya.
Tu winoyanoya hoi yada ega hita hanapugeya, tau gasi

ega ata hanapugeya; Amau tunawana i hanapugeya. ³³Uyahinei ona gagalena imahi po ega on'enido babana houga awai apo a geletai, ega ota hanapugeya. ³⁴Galenana mei bada gehouna ipa ina nae ina kadau, ma a tu bagibagi i otugehi po hai ututu i lawi. Ma emosi po emosi hai bagibagi i welehi, ma numa matetana tu galena itetena i paliweleya i pa, "Una gagalena imahi."

³⁵'Uyahinei ona gagalena babana ega ota hanapugeya meka hougana apo numa taniwagana ina geletai: iyeta bolinai, bo ibigei, bo uguwa bolinai, bo malinatomtomo, bo malatomtomgei, ³⁶apo ina nei po anai enoenomi ma ina ligoholimi. ³⁷Awai a palipaliwelemi mei naka pitenana lawa atapuhi ona paliwelehi, ipa hina gagalena imahi.'

14

Yesu wogana hi talatalaya

(Matiu 26.1-5; Luka 22.1-2; Yoni 11.45-53)

¹Iyeta luwaga hi otonana, ma apo Welulagona a nugohepa tolehana uyahina hina geleta, po tolehana uyahina apo palawa ega ani lihaahanana hina dewaya. Ma tu witalaguyaba babadahi po lugagayo tanitaniwagahi hi nugowilawila hi pa apo iyowai ma Yesu hina numa panipani gowadi po hina lihilageni. ²Hi ibaabani po hi pa, 'Ega toleha u hinena Yesu ta panipani apo lawa hina wigawiyeta.'

Yesu u Betani hi wineuli

(Matiu 26.6-13; Yoni 12.1-8)

³Yesu u Betani i memae, Simona lepelo a numa uyahina hi'mam, ma wawine gehouna wedu gaimei hi dewadewayu u hinena wakatu dimudimumuna i waya po i nei, wakatuna gowana nadi ma mihana i lata duma. I neiyai po weduna i hedali po i hiwogi Yesu unubolina po i wineuli.

⁴Ma hai bolu uyahinei gehouhi hi nugoapapoe, po hi pa, 'Wawine geke matababana awai ma wakatu geke i dewa guyougeya?' ⁵Wakatu geke emoemotana hita gimalena haleya po mihana kina handele tonuga hita waya po dayadayabu uyahihi hita welehi,' po ega yaka wawinena hi paliyeya.

⁶Yesu i baha uyahihi i pa, 'Geke wawinena ega ona palipaliwiyalutugeya. Awai uyahiu i dewadewaye naka i haki duma. ⁷Taumi apo dayadayabu mitehi houga mago-magouna ona memae po houga awai nugonugomi yaka apo ona haguhi; ma tau apega houga daodaona ta memae. ⁸Wawinena awai i dewadewaye naka emoemotana babana i bunabunamiu hiniu i wononogogeya apo hoi kokowaga hina huhouniu binei. ⁹A baha duma uyahimi, yohola apo tuwegau hina guuguyeya lawa atapuhi uyahihi po hina noonoli ma gasi wawine geke a bagibagi uyahiu i dewadewaye apo hina deede ya ani nugomomota tauna binei.'

Yudasa Yesu i nugohaleya

(Matiu 26.14-16; Luka 22.3-6)

¹⁰Yudasa Isakaliyota Yesu a hewahewali magouhi 12 uyahihiyei i nae tu witalaguyaba babadahi uyahihi po Yesu wogana i talaya ipa ina nugohaleya. ¹¹Yudasa a baha hi nonoli ma hi kaoha labatana ma hi paliwitumaganeya hi pa, 'Apo mone to welem,' yaka Yudasa a gaogao i bibeiha ipa iyowai ma apo Yesu ina nugohaleya.

Yesu a hewahewali mitehi hi'mam Welulagona a nugohepa tolehana

(Matiu 26.17-25; Luka 22.7-14, 21-23; Yoni 13.21-30)

¹²Welulagona tolehana uyahina ma palawa ega ani lihaahanana ma sipi hai houga omunugohi i geleta. Yesu a hewahewali hi lubayadeya hi pa, 'Meka tuponana u

luhogaleya apo uyahina Welulagona tolehana bingei to wononogogeya?’

¹³ Yesu a hewahewali luwaga i himilihi i pa, ‘Meyagai baneina ona luiluiya hougana oloto gehouna goila talagigoilana i awawali apo ona itutuhaga, tauna ona wotagoya. ¹⁴ Ma numa awai o luiluiya, numana taniwagana ona paliweleya ona pa, “Bada geke pite a baha uyahim i pa, Meka toumana hai babanoya naka uyahina apo u hewahewali mitehi Welulagona tolehana ton’ani?” ¹⁵ Ma tauna apo babanoya baneina u moyana ina wiatatiyemi po uyahina ginouli atapuna ona wononogogeya ubeita.’

¹⁶ Ma a hewahewali meyagai baneina hi luiluiya po Yesu awai atapuna i bahebaheya naka pitenana ma hi tuhagaya yaka hai Welulagona tolehana hi wononogogeya.

¹⁷ Ma amaka aibiga, yaka Yesu a hewahewali mitehi hi nae hoi numa, hi lui po hi’mam. ¹⁸ Ma hai amna uyahina ma Yesu i pa, ‘A baha дума uyahimi, uyahimiyei apo lawa gehouna ina nugohaleu tauna mitehi to’mam.’

¹⁹ Yesu a baha geke binei ma hi nugodubu дума, ma emosi po emosi Yesu i laubayadeya i pa, ‘Iyai, nugote tau?’

²⁰ Yesu i baha i pa, ‘Apo magoumi 12 uyahimiyei tauna mitehi gaeba emosi uyahina to wohopu gogona tauna apo ina nugohaleu. ²¹ Lawa Moinau apo a hilage mei Yaubada a Buka uyahina hi gilugilumi pite ma iyai tu nugohaleu naka tauna tu nugodubu, itapa lolowa ega hita guni po ita lata apo ita haki wahaga, ma apo ina winugotootogo дума a apapoe binei.’

Guyau a am

(Matu 26.26-30; Luka 22.14-20; Kolinito 11.23-25)

²² Hai am uyahina ma Yesu aniani i waya po i wimaa-mala ma i tomutomuya po a hewahewali i welewelehi ma i ibaabani i pa, ‘Geke hiniu ona waya.’

²³ Mei gasi keyaka i waya, po i wimaamala, ma i welehi po atapuhi hi uma.

²⁴ Yesu i baha i pa, ‘Geka talau lawa atapuhi ubeihi Yaubada a wogatala binei apo ina kololo. ²⁵ A baha duma uyahimi amalai ma i wawala po i nena epega wine a umaya a sigana Yaubada anani taniwaga uyahina wine wouna apo tan’umaya.’

²⁶ Ega yaka hi lulougo ma hi hopu po hi gae Oliweta oyana uyahina.

Yesu Pita a bowi i paligeletaya

(Matiu 26.31-35; Luka 22.31-34; Yoni 13.36-38)

²⁷ Yesu i baha nae uyahihi i pa, ‘Atapumi apo ona lowo haleu, mei Yaubada a Buka i bahebaheya i pa, “Tu galena itete sipi ana ilawi ma sipi magomagouhi hina nohanoha mehi.”

²⁸ Ma u towolo meme u mulina apo a tahatahaya nae u Galili ma taumi muliugei ona nei.’

²⁹ Pita i baha i pa, ‘Atapuhi apo hina lowo halem ma tau apega a lowo halem.’

³⁰ Yesu i baha i pa, ‘A baha duma uyahim, uguwa geka uyahina kamkam olotona a tou apega ina wiluwagaya a sigana mala tonuga una bowiyeu.’

³¹ Ma Pita i baha kadidili i pa, ‘Apeega, apo hina laihilagenim, yaka tau gasi hina lihilageniu, apega a bowiyem.’

Ma atapuhi hi baha hi pa, ‘Tauyai gasi, apega to lowo halem.’

Yesu a lupali Gesemani uyahina

(Matiu 26.36-46; Luka 22.39-46)

³² Tauhi hi nei tano gehouna gowana Gesemani, po Yesu a hewahewali i paliwelehi i pa, ‘Geka hotanana ona memae ma tau tupona a tunae po a lupali.’ ³³ Ma a hewahewali tonuga i weluwinihi naka Pita ma Yamesa ma

Yoni, hai wohepali tupona hi tu nae, ma Yesu i nugohелеle duma ma gasi i nugowiyuwa. ³⁴ Ega yaka i paliwelehi i pa, 'Nugonugou i wiyuwa duma nugote kikina ma apo a hilage, uyahinei geka hotanana ona memae ma ona gagalena imahi.'

³⁵ Ma Yesu i tunae tupona ma i polou hoi hipuli ma i lupali i pa, 'Amau, emoemotam wiyuwa geka una wihaleya. ³⁶ Aba, Amau, ginouli atapuna emoemotam, yaka geka wiyuwa keyakana uyahiu una wihaleya. Tau u nugotuhu hawena ma tam om nugotuhu una dewa tagoya.'

³⁷ Yesu i gunawileya a hewahewali uyahihi po hi eneno ma i tuhagahi, po ega yaka Pita uyahina i baha nae i pa, 'Simona, awai binei e eneno? Ega emoemotam kabudala gaogaona emosi una wiyaugeya? ³⁸ Ona kadidili po ona laupali ipa ega ludadana ona ialoni. Alugomi i luhogala ma hinimi hi begabega.'

³⁹ Yesu i gunawilena meya po a lupali i lilugo meya. ⁴⁰ Ma i gunawilena meya a hewahewali uyahihi po hi eneno meme ma i tuhagahi, babana matahi hi pota duma.

⁴¹ Ma a gunawilana i witonugaya, ma i baha nae i pa, 'Iyowai yohola o eneno, ma o iyagohina, bo? Ona galeya u houga amaka i geleta po tau Lawa Moinau hina nugohaleu tu apapoe u nimahi. ⁴² Ona towolo po ta nae babana tu nugohaleu amaka e nenei.'

Yesu hi pani

(Matiu 26.47-56; Luka 22.47-53; Yoni 18.3-12)

⁴³ Yesu yohola i ibaabani ma Yudasa i geleta tauna a hewali gehouna. Ma lawa hi nenei naka tu witalaguyaba babadahi po lugagayo tanitaniwagahi po mi Yudeya hai tanitaniwaga hi himilihi po Yudasa mitehi hi nei ipa Yesu hina numa panipani, a nimagawiya gapolahi kwasikwasi po anai dabalumahi hi nei Yesu uyahina.

⁴⁴ Ma Yudasa wekiwekilala gehouna uyahihi i baheya i pa, 'Apo ona gagaleu ma lawana a nae po niuna a yagoyagoni, naka tauna Yesu apo ona womomohi po ona numa panipani.' ⁴⁵ Hougana hi geleta po Yudasa Yesu uyahina i nena ma i pa, 'U Guyau,' ma i tala hagauya. ⁴⁶ Ma tu wigawiya hi nei po Yesu hi womomohi. ⁴⁷ Ma Yesu a bolu uyahihiyei lawa gehouna a kwasikwasi i holi po tu witalaguyaba hai taniwaga a tu bagibagi i lubuya po tanigana i talutuiya.

⁴⁸ Yesu bolu i paliwelehi i pa, 'Iyowai po a nimagawiya gapolami o nei biugei mei tau tu danene? ⁴⁹ Ma lolowa iyeta emosi hoi numa dalabu baneina uyahina a iatatiyana u hayami ma ega ota panu, ma Yaubada a Buka odubona i bahebaheya geke amaka u houga i geleta.' ⁵⁰ Ega yaka Yesu a hewahewali atapuhi hi lowo haleya.

⁵¹ Ma hewali gehouna i lukaleko hota ma Yesu i witu-lani, po tu wigawiya nugonugohi ipa hina womomohi, po hi tapeilowoya. ⁵² Ma a kaleko hi teinagagi ma hipun'awa i lowo.

Yesu hi libahibahi

(Matiu 26.57-68; Luka 22.54-55, 63-71; Yoni 18.13-14, 19-24)

⁵³ Ma tu wigawiya Yesu hi niyeya, po hi luiyeya tu witalaguyaba hai taniwaga anu numa. Numana uyahina tu witalaguyaba babadahi po mi Yudeya hai tanitaniwaga po lugagayo tanitaniwagahi hi'mboina po ipa Yesu hina luhetaleya. ⁵⁴ Ma Pita mulinei i wotago po i nae tu witalaguyaba hai taniwaga a numa u gali hinena, po mayau i ebebala i galeya. Ma numana tu galena itetena hi lalana yaka i nae uyahihi po i tugula ma ipa ina wilalana.

⁵⁵ Ma tu witalaguyaba babadahi po tu wiwogatala atapuhi Yesu hi igouya ipa iyowai ma a baba awai hina tuhagaya po hin'uni ma ega hita tuhagaya. ⁵⁶ Ma tu wigou

koyakoyamaha hai wibaabani ega hita dumalu, babana lawa luwaga ega hai baha emosi.

⁵⁷ Ega yaka lawa gehouhi hi towolo po Yesu hi wigou koyakoyameya tanitaniwaga u matahi, hi pa, ⁵⁸ ‘Yesu iyeta gehouna to nonoli ma i pa, “Numa dalabu geke lawa hi wogowogoya apo a hoe haleya ma iyeta tonuga u hinena a wogo meya, ega lawa nimahiyei.” ’ ⁵⁹ Po lawa hai wibaabani ega galenahi emosi, yamoha po yamoha a nugotuhu.

⁶⁰ Ega yaka tu witalaguyaba hai taniwaga i towolo u hayahi po i baha i pa, ‘Iyowai? Ega emoemotana po noka lawahi hai wigou una wimiheya?’ ⁶¹ Ma Yesu ega ponana ma i genuwana.

Ega yaka tu witalaguyaba hai taniwaga i lubayada meme i pa, ‘Iyowai, tam Besinana lawana, Yaubada Natuna, bo?’

⁶² Yesu a baha i wimiheya i pa, ‘Ee, tau Lawa Moinau, ma yohola apo Tu maninidumana u awala hinebawana a tugutugula, ma ona gagaleu ma yaloi uyahinei a hopu mai.’

⁶³ Uyahinei tu witalaguyaba hai taniwaga uyona i gigai ma a kaleko i loloya ma i baha i pa, ‘A baha amaka o nonoli? Amaka ma ega tu wigou hina ibaabani a powa binei, ⁶⁴ babana a baha widiboga Yaubada uyahina amaka ta nonoli, ma omi nugotuhu awai Yesu binei?’

Ega yaka a boluhi hi pa, ‘A baha powa binei ina hilage.’

⁶⁵ Ega yaka Yesu hi howaya, ma matana hi humaya kalekoge i ma hi launawatatani hi pa, ‘Una wipiko iyai e ilawim?’ Ma tu wigawiya hi numa panipani po hi lawi ma hi niyeya.

Pita a bowi koyakoyama

(Matiu 26.69-75; Luka 22.56-62; Yoni 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Ma Pita mayau uyahina i lalana, ma tu witalaguyaba hai taniwaga a tu poula wawinena i nei, ⁶⁷ po Pita i gagaleya ma i lalana yaka i pa, ‘Tam Yesu lawa Nasaletagei a bolu.’

⁶⁸ Ma Pita i bowi i pa, ‘Om wibaabani ega ata hanapugeya.’

Ega yaka Pita i lowo hopu gali matetana u liyaliyana. ⁶⁹ Ma wawinena Pita i gagaleya mateta u liyaliyana i towotowolo, ma lawa hi lalana i paliwelehi i pa, ‘Noka lawana naka Yesu a hewali gehouna.’

⁷⁰ Ma Pita i nonoli yaka i bowi meme i pa, ‘Tau eega.’

Ega yaka lawa hi towotowolo u liyaliyana hi pa, ‘Moina dumana, tam Yesu a bolu babana tam lawa Galiligei.’

⁷¹ Ega yaka Pita i wigwala labatana i pa, ‘U gwala amau, naka lawana binei o ibaabani, tau ega ata hanapugeya.’

⁷² Hougana naka kamkam olotona a tou i luwagaya, ma Yesu a baha Pita nugonei i gae, Yesu a baha i pa, ‘Kamkam olotona a tou apega ina wiluwagaya a sigana mala tonuga una bowiyeu.’ Pita i nugotuhuya ma i tou duma.

15

Yesu i luhetala Pilato u matana

(Matiu 27.1-2, 11-14; Luka 23.1-5; Yoni 18.28-38)

¹ Malatontom kikina tu witalaguyaba babadahi po mi Yudeya hai tanitaniwaga po lugagayo tanitaniwagahi po tu wiwogatala atapuhi hi lueeneya yaka Yesu hi numa panipani po hi niyeya Pilato uyahina.

² Pilato mi Loma hai gawana tauna Yesu i lubayadeya i pa, ‘Tam mi Yudeya hai wasawasa, bo?’

Yesu i pa, ‘Tam om baha naka pite.’

³ Ma tu witalaguyaba babadahi Yesu ginouli atapuna uyahinei hi wigouya. ⁴ Ega yaka Pilato Yesu i lubayadena

meya i pa, ‘Ega om baha awai hi goum ginouli atapuhi ubeihi?’

⁵ Ma Yesu i genuwana, yaka Pilato nugonugona i goholi.

Yesu a hilaga tuwegana

(Matiu 27.15-26; Luka 23.13-25; Yoni 18.39-19.16)

⁶ Bolima emosi po emosi Welulagona tolehana uyahina lawa hoi numa panipani he memae ma bolu lawa awai hai luhogala uyahina apo hina winagani yaka gawana lawana apo ina lupena haleya hoi numa pani. ⁷ Bolima geke Welulagona tolehana iyetana ma hoi numa panipani lawa gehouna i memae gowana Balaba tauna witona i liwawali po omunugo binei hoi numa panipani i memae. ⁸ Bolu hi’mboina nae Pilato uyahina, po hi baha hi pa, ‘Nugonugoyai lawa gehouna una lupena haleya hoi numa panipani.’

⁹ Ega yaka Pilato hai baha i wimiheya i pa, ‘O luhogaleya mi Yudeya omi wasawasa a lupena haleya, bo?’ ¹⁰ Pilato hai matababana amaka i galena tuhagaya, naka tu witalaguyaba babadahi, Yesu hi’mgenagenaliliyeya yaka hi numa panipani po ipa hina lihilageni. ¹¹ Tu witalaguyaba babadahi lawa u nugonugohi hi wohouni ipa Balaba ina lupena haleya.

¹² Pilato i lubayada meme i pa, ‘Awai nugonugomi ipa mi Yudeya omi wasawasa uyahina a dewaya?’

¹³ Bolu atapuhi hi otu labatana hi pa, ‘Una witakeya!’

¹⁴ Pilato i lubayada i pa, ‘Ma powa awai i dewaya?’

Ma bolu hi otu meme hi pa, ‘Una witakeya!’

¹⁵ Pilato nugonugona ipa bolu ina winugohegoyahi. Pilato i baha po Balaba hi lupena haleya ma Yesu hi wilawi ma ipa hina niyeya po hoi ani take hina tutu lawiteya.

Tu wigawiya Yesu hi lauguyoguyougeya

(Matiu 27.27-31; Yoni 19.2-3)

¹⁶ Ega yaka mi Loma hai tu wigawiya Yesu hi luiyeya taniwaga a numa baneina u hinena, ma tu wigawiya hai bolu atapuna hi'mboina gogona mai Yesu uyahina. ¹⁷ Ma tu wigawiya Yesu tu wasawasa hai luilui hi wiluiya, ma a unuhau gologolowa waidonadonana hi dewaya po u unununa hi houni. ¹⁸ Ma Yesu hi lauguyoguyougeya hi pa, 'Tinani tam mi Yudeya hai wasawasa.' ¹⁹ Ma unubolina hi kodili digona uyahinei, ma hi howaya ma hi tupolou po hi wotalagae koyakoyama. ²⁰ Hi luguyoguyougena woloeya ma wasawasa hai luilui hi wihaleya ma tauna a kaleko dumana hi wiluiya, ma hi niniyeya ipa hina witakeya.

Yesu hi tutulawiteya hoi ani take

(Matiu 27.32-44; Luka 23.26-43; Yoni 19.17-27)

²¹ Tahayagei hi nenaie po lawa gehouna hi tuhagaya, gowana Simona tanogei i nenei ipa ina nae meyagai baneina uyahina. Ma tu wigawiya hi utani po Yesu anani take i awali. Simona tauna lawa Sailinagei natunatuna ololotohi luwaga Alesana ma Lupasi. ²² Yesu hi niyeya oya gowana Gologota, a bui naka 'Ununu Dobuna.' ²³ Ega yaka wine mulamula waigolana mitehi hi wila emoteya ma hi weleya, ma Yesu wine noka i wihinigigiyeya. ²⁴ Ma Yesu hoi ani take hi tutulawiteya ma a kaleko hi wikibugehi po hi tamihi.

²⁵ Hougana Yesu hi tutulawiteya ani take uyahina mei iyeta bolina ina lauliyaliyani. ²⁶ Tauna ani wigouna hi giluma geleteya hi pa:

GEKA MI YUDEYA HAI WASAWASA

²⁷ Tu danene luwaga mitehi hi witake gogonehi gehouna u awala hinebawana ma gehouna u awala kehana. ²⁹ Lawa liyaliyanei hi nenaie ma hi bahabaha gae ma hi ununu kwadikwadiyana, ma hi palipaliyeya hi pa, 'Ee, u baha u pa emoemotam apo numa dalabu una hoe haleya, ma

iyeta tonuga u hinena una wogomeya. ³⁰ Heki, tam una luyawihi mem po ani takegei una hopu.'

³¹ Ma tu witalaguyaba babadahi po lugagayo tani-taniwagahi tunawahi ma Yesu hi inameya hi pa, 'Lawa gehouhi i wiluyagohanihi ma iyowai po tauna ega ita wiluyagohana meya? ³² Itapa tauna Besinana lawana po mi Yudeya ata wasawasa, heki, geka hougana ani take uyahinei ita hopu mai po tata galeya ma tata witumaganeya.' Tu danene luwaga Yesu mitehi hi take gogonehi tauhi gasi Yesu hi widibogi.

Yesu i hilage

(Matiu 27.45-56; Luka 23.44-49; Yoni 19.28-30)

³³ Iyeta i lautipolini ma kabudala lalana i wohouni po tupo atapuna i uguguwi a sigana kabudalana i hopu po ibiga i lutipolini. ³⁴ Houga noka uyahina Yesu i otu i pa, 'Eloi, Eloi, lama Sabatani?' anona 'U Yaubada, U Yaubada, awai binei u wihinigiyeyu?'

³⁵ Ma lawa gehouhi u liyaliyana hi towotowolo, geka bahana hi nonoli po hi pa, 'Geka lawana Elaisiya e ototugeya.'

³⁶ Ega yaka lawa gehouna uyahihiyeyi i bulili nae po baloi i waya po wine waitululuwana uyahina i wiyoli ma hige uyahinei i tupahigeya po i wiyoyoga giyeya u gamona ipa ina hanaguguya, ma i pa, 'Heki, ona wohouna ma tana iotonana ma apo Elaisiya ina nei po ina wiluyagohani.'

³⁷ Yesu ponana i lata apoma i hilage.

³⁸ Ma numa dalabu baneina u hinena kaleko baneina i taketake i gunalolo luwageya, u moyana ma i hopu po u babana. ³⁹ Ma tu wigawiya hai taniwaga, Yesu u naona i towotowolo ma i gagaleya, ma Yesu a otu i nonoli, u mulina apoma i hawalele, yaka lawana i kawamoina i pa, 'Baha dumana geka lawana Yaubada Natuna.'

⁴⁰ Wiwine gehouhi uheiya hi towolo ma hi gagalena nae. Gehouna gowana Maliya Magadalagei ma gasi Maliya gehouna tauna Yamesa a waligeha ma walehina Yosa hinahi, ma Salome. ⁴¹ Geka wiwinehi tauhi Yesu hi wotagoya po hi haguahaguya a wiwila tupo Galili uyahina. Ma gasi wiwine gehouhi Yesu mitehi Galiligei hi nei Yelusalem, tauhi Yesu a hilage matahiyei hi galeyā.

Yesu hoi kokowaga hi houni

(Matiu 27.57-61; Luka 23.50-56; Yoni 19.38-42)

⁴² Amaka aibiga po hai wononogo iyetana mi Yudeya hai dalabu binei. ⁴³ Ega yaka Yosepa Alimatiyagei i nei, tauna mi Yudeya hai tu wiwogatala dewadewana, ma i otonana Yaubada a taniwaga a houga nei. Yosepa tauna lawa nugonugomotuna yaka i nae Pilato uyahina po Yesu hinina i lupaliyeya ipa ina waya. ⁴⁴ A baha uyahina ma Pilato i goholi, po i pa, 'Moina amaka i hilage?'

Ega yaka Pilato gawiya taniwagana i himili ipa Yesu a hilage ina limoineya. ⁴⁵ Ega yaka gawiya taniwagana i baha i pa, 'Ee, amaka i hilage.' Apoma hinina i palihaleya Yosepa uyahina. ⁴⁶ Apoma hoi ani take i telehopuneya po kokowaga kalekonei i humaya. Kokowagana naka tapatapana hi hedali po i lui. Ma guduna gaima baneina, hi buiya po matetana hi lutomgeya. ⁴⁷ Ma wiwine luwaga hi gagalehi ma Yesu hi houni hoi kokowaga, naka Maliya i nei Magadalagei, ma a waligeha Yosa hinana.

16

Yesu i towolo meme

(Matiu 28.1-8; Luka 24.1-12; Yoni 20.1-10)

¹ Mi Yudeya hai dalabu iyetana i kokoe ma malatomtomgei Maliya Magadala, ma a waligeha tauna Yamesa hinana, ma Salome, geka wiwinehi bunama dimudimumuna hi gimalaya po ipa Yesu hinina hina wineuli.

² Malatomtom kikina, gaogao a iyeta tahatahayana uyahina kabudala i gelegeleta ma wiwinehi hi nae Yesu kokowagana uyahina. ³ Tahayagei hi nena ma tunawahi hi ibaabani hi pa, 'Iyawoi hita haguta po gaima hita beuli kokowaga matetanei?'

⁴ Hougana hi geleta kokowaga uyahina, ma hi galena nae po gaimana hi gagaleya naka amaka hi beula liyeni kokowaga matetanei. ⁵ Yaka wiwinehi hi lui kokowaga u hinena, ma hewali gehouna a lului wakewakekena u awala hinebawana i tugutugula, ma hi matouta duma. ⁶ Ma hewalina i paliwelehi i pa, 'Ega ona matomatouta. Yesu lawa Nasaletagei hi tutulawiteya ani take uyahina, tauna o bibiheya, ega geke hotana ita memae amaka i towolo meme, anani eno o galeya kokoena.' ⁷ Ma hewalina i paliwelehi i pa, 'Ona gunawilemi po ona nae, ma tuwegana a lawa ona paliwelehi, ma Pita ona paliweleya, ona pa, "Yesu e tahatahaya nae u Galili ma taumi noka hota apo ona galeya mei lolowa uyahimi i bahabaha pite."'

⁸ Ma wiwinehi kokowaga hinenagei hi weluhopu anai nugohelilehi po anai matoutahi hi bulibulili ma ega iyai hita paliweleya, babana matouta u nogonugohi.

[Yesu i laugeleteya a lawa uyahihi

(Matiu 28.9-10, 16-20; Luk 24.13-49; Yoni 20.11-23; Bagibagi 1.6-8)

⁹ Gaogao a iyeta tahatahayana uyahina Yesu malatomtom kikina ma i towolo meme po i lugeletena tahaeya Maliya Magadala uyahina, tauna Maliyana lolowa alugo apapoehi magouhi ⁷ Yesu i lilupa hopunehi ma i dewadewa. ¹⁰ Tauna tuwega i niyeya po a hewahewali i paliwelehi. Hi nugodubu po hi tutou Yesu binei. ¹¹ Ma Maliya tuwega i palipaliwelehi i pa, 'Yesu amaka i towolo meme po mitehi to witutuhaga.' Ma ega hita witumaganeya.

¹² Naka u mulina a hewahewali luwaga, tauhi tahayagei hi nena, ma Yesu i lugeleteya tepa tapunei uyahihi. ¹³ Tauhi naka hi gunawilehi po hai lawa hi paliwelehi awai hoi tahaya ma hi gelegeleta. Ma hai baha ega hita witumaganeya.

¹⁴ U mulina Yesu i lugeleteya a hewahewali magouhi 11 uyahihi, tauhi hi'mam ma Yesu i geleta u tipolihi po i towolo ma i paliyehi i pa, 'Awai binei u towolo meme lawa hi bahebaheya ega ota witumaganehi? Nugonugomi awai he guduguduhi?'

¹⁵ Ega yaka Yesu i baha nae uyahihi i pa, 'Hipuli tupo wohepali uyahihi ona nae po tuwega dewadewana ona guguyeya lawa atapuhi uyahihi. ¹⁶ Ma apo iyawoi hina witumaganeu yaka ona bapatisohi po Yaubada ina wiluyagohanihi ma iyawoi ega hina witumagana yaka apo Yaubada ina kawaiapapoenihi. ¹⁷ Apo iyawoi hina witumagana yaka wekiwekilala uyahihi ina geleta po gowaugei alugo apapoehi lawa uyahihi hina wiyagahi ma apo pona gehouhi uyahihiyei hina ibaabani. ¹⁸ Apo mota apapoehi hina wohepahi ma apega hina wiyuwa, apo kakai hin'umahi apega hina hilage. Ma apo tu tootogo hina wotepanihi yaka hina dewadewa.'

Yesu a gae hoi yada

(Luka 24.50-53; Bagibagi 1.9-11)

¹⁹ Guyau Yesu a baha i wikokowi a hewahewali uyahihi, ma i gae hoi yada po Yaubada u awala hinebawana i tugula.

²⁰ Yesu a hewahewali hi hopu po hi nae tupo atapuhi uyahihi hi luguguya, ma Guyau a baha i laimoineya wekiwekilala uyahihiyei.]

YAUBADA A WOGATALA WOUNA

The New Testament in the Tawala language of Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples Tawala long Niugini

copyright © 1985, 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc. and Bible Society of Papua New Guinea

Language: Tawala

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Text © 1985, 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.; 2014 print edition © Bible Society of Papua New Guinea

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-06-24

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 20 Jul 2019 from source files dated 30 Nov 2018

03dd8e7f-64f4-5464-abd5-5e08202f0f29